

1923. július 18

SZERKESZTŐSÉG, KIADÓ-
HIVATAL ÉS NYOMDA

Cluj, Kolozsvár, St. Baron
L. Pop (Brassai-utca) 10.

Telefon: Szerkesztőség
és kiadóhivatal — 977
Zs. N. Sz. — 558

A kéziratok kizárólag a
szerkesztőségnek cím-
zendők. Kéziratokat nem
adunk vissza

UJ KELET

ZEIDÓ-POLITIKAI LAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

Romániában	
Egész évre	— 620
Félévre	— 320
Negyedévre	— 170
Egy hónapra	— 60
Egy szám ára, pályaud- varon és vidéken is, 3 lej	
Bukarestben	— 3-50

Csehszlovákiában	
Egy hónapra	— 20 ck
Egy szám	— 1-20 ck

Cluj-Kolozsvár — VI. évfolyam, 122. szám

Igazgató: SZÉKELY BÉLA

5683. Ab 6. — 1923. július 19. Csütörtök

A közös küzdelem

A romániai közvélemény alig tud valamit arról, hogy az erdélyi zsidóság nemzeti irányú átalakulásával egyidejűleg az elszakított területek egy másik kisebbsége szinte ugyanilyen processzuson ment keresztül. A lelki és politikai átalakulás indító motívumai és fázisai olyan hasonlatosak a két nemzetiségnél, hogy önként kínálkozik a tanulságokat ígérő összehasonlítás. A bánsági svábok a jóindulatú magyar uralom enyhe kényszerének hatása alatt szinte teljesen elmagyarosodtak. Különösen a kulturális és iskolázás terén indult meg a népiségből való rohamos kivetkőzés. Az elnemzetietlenedés, mint minden öntudatában hanyatló népnél, itt is a művelt középosztálynál kezdődött, amely ezen a réven a legnagyobb előnyökhöz juthatott az uralkodó többség jóvoltából, míg a nép dolgozó tömegei több-kevesebb zívóssággal ellentállottak az új és minden ízében opportunus irányzatnak. A népiség kifogyhatatlan rezervoárja maradt a földet, turó és hasznos iparokat tűző dolgozó réteg s ha a Friedrichok, Wolffok és Fanglerok visszavonhatatlanul bele is olvadtak a magyarságba, még mindig megmaradtak a dolgozó százazrek, megújodásra készen és lelkiükben a népi érzés kioltathatlan tudatával. A felelősségnek előbb-utóbb be kellett következnie. Rendkívül érdekesen ismerteti ezt a folyamatot Blaskovics Ferenc, a bánsági svábság vezére.

— Az óvatosan és fokozatosan fellépő magyarosítás — mondja Blaskovics — a sváboknál eleinte nem talált ellenkezésre. Eppen akkor kezdtek nagyobb számú intelligenciát produkálni és szívesen tanították fiaikat magyarul, mert látták, hogy azoknak az állami szolgálatban szabad a pálya a legmagasabb fokig. Sohasem kezeltettek, mint idegenek, „straini.“ De amikor az iskolák államossítása és elmagyarosítása a 90-es években, Bánffy idejében erőszakosabb lett, meghökentek. A magyar nyelvtudás némileg haladt, de a szívek lelkes hazafisága és magyarbarátsága annál inkább lehült. Ez a hangulat a következő években terjedt és fokozódott. Tekintéllyel és bizalommal bíró ember már husz év előtt könnyen indíthatott volna nagyarányú német nemzetiségi mozgalmat. De a hazafias sváb intelligenciánk látta ennek veszélyeit. Azért bizalmas uton békésen igyekezett a bajon segíteni. Már 1904-ben figyelmeztettem Berzeviczy Albert minisztert, hogy amily mértékben erőlteti a magyar oktatást, oly mértékben idegeníti el a hazafias sváb népet. *Ma a svábságnak mentalitása más, mint akkor volt.* Ma német akar lenni, német iskolát és kulturát követel és attól nem hajlandó tágitani, ha belepusztlul is. Innen a félreértések az itteni magyarság egy részével is, mely nem tudja magát abba belelaltalni, hogy ez a nép az intelligenciájával együtt faji öntudatra ébredt és ebben keresi fennmaradásának, jövőjének biztosítékát. Már pedig ez tény, melyet letagadni nem lehet, mellyel mindenkinek számolnia kell, aki nem akar csalódni. Ez nem egyes embereknek a műve, hanem benső meggyőződés, mely lassan érlelődött, az összeomláskor 1918-ban elementáris erővel kitört, azóta folyton erősödött és bármily ellenkező nyomás alatt csak öntudatosabbá, sőt csökkönyösebbé válhatik. Németországnak mai igazságtalan elnyomása is lényegesen erősíti a lelki kapcsolatokat a különböző országok németjei között, kik azelőtt nem is gondoltak egymásra. A sváb nép német maradt, az intelligencia ismét

némletté lett, a faji öntudat és kultura fejlesztésében keresi népe jövőjének biztosítását.

A svábok nemzeti átalakulását tehát ugyanolyan lelki és politikai momentumok érlelték meg és robbantották ki, mint az erdélyi zsidóságét és ami még ennél is figyelemreméltóbb, a román kormány, amely az impérium első hónapjaiban a legnagyobb örömmel üdvözölte és támogatta a magyarságról való leválásukat, ma ugyanolyan sánta érveléssel és elnyomó szándékkal fordul a svábok önálló kulturális törekvései és iskolái ellen, mint azt a zsidó iskolákkal tette. A kormány ma ezt mondja a sváboknak: Ha azelőtt magyar volt az iskoláitok nyelve, noha nem voltak magyarok, most ugyancsak a többség nyelvére kell oktatotok, mert hiszen Nagyromániában élünk. Ez a tarthatatlan rabuliztika, amelynek sem politikai, sem erkölcsi alapja nincsen, érthető felháborodást és ellentmondást váltott ki a svábokból, akik ugyancsak szentül meg voltak győződve róla, hogy népiségükhöz való becsületes, nyílt visszatérésük, amellet, hogy belső meggyőződésük parancsa, a román állam jól felfogott érdekeivel is harmoniában van.

A másik oldalon a svábságnak ugyanazokat a vádakat kellett elhárítania, amelyek a zsidóságot érték. A kisebbségi magyarság fájdalmasan látta, mint válik le statisztikájáról az eddig magyarként szereplő többszázazernyi sváb. A veszteség fölött érzett fájdalom keserű kitöréseit sem a sajtó, sem a vezetők nem folytatták magukba, holott az értelmes és elfogulatlan agyvelők előtt az első pillanattól kezdve nyilvánvaló lehetett, hogy ez a küzdelem meddő és kilátástalan. Ha a svábság önszántából meg is akart volna maradni a magyarság kötelékében, ebből vajmi kevés haszon járult volna az igazi magyarságra, az ilyen természetellenes szaporulat a többségi nemzet előtt súlyos tehertételként szerepelne a magyarság számláján és a legkülönbözőbb támadásokhoz kölcsönöznék a jogosság látszatát. Előbb-utóbb a magyarság vezetői is rájönnek arra, hogy a természetes kiválásnak szükségszerűen bekövetkezett ténye nemcsak hogy nem gyengítette a kisebbségi magyarság helyzetét, de erősítette, amennyiben a jogokért folytatott küzdelemben komoly és értékes fegyvertársakat nyert az önállóvá kristályosodott kisebbségekben.

A svábok harca az iskoláért minden kisebbségi embert közelről érdekél, de érdekél elsősorban bennünket zsidókat, akiknek iskolaproblémája sokban rokon a svábbal. Bennünket is azzal a rabuliztikával igyekszik megfosztani a kormány a héber iskolától, hogy azelőtt magyarul tanítottunk, tehát most románul kell oktatnunk ifjúságunkat. Ma már leplezetlenül, az eddigi szemérmességet félredobva és brutális eszközöktől sem riadva vissza igyekszik a kormány keresztülhajtani a románosítást. Ez a tendencia egyformán veszélyezteti az összes romániai kisebbségeket. A bánáti svábok öntudatos magatartása és becsületes küzdelme mindenesetre jótékony hatással lesz a többi kisebbségek iskolaharcára is, mert egész kétségtelen, hogy szoros kölcsönhatásban vannak egymással s az egyik kisebbség által elért eredmények áldásait a többiek is megértik. Számunkra különös ösztönzés a sváb iskolaprobléma, újabb biztatás, hogy mi is lankadatlanul és az igazságba vetett erővel folytassuk a küzdelmet nemzeti iskoláinkért.

Ujabb letartóztatások Erhardt szökése ügyében

Elfogtak egy Hohenlohe hercegnőt és őrizet alá helyezték Schösser tanárt

(Berlin, július 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) A közérdeklődés még ma is Erhardt kapitány szökése felé összpontosul. A közönség izgatottan várja a lapoknak az Erhardt kapitány szökésével foglalkozó híreit, mert mindenki szoros kapcsolatot lát a kapitány szökése és a monarchisták készülő akciója között. A nyomozás legújabb eredményeiről így számolhatok be: Az elmúlt pénteken a délutáni órákban a lipcei fogház közelében levő Deutsches Haus szálloda előtt a járőrelők egy nyitott autóbilt vettek észre. Az automobil mellett egy sofforsapkában levő fiatalember újságot olvasott. Öt óra előtt két nő és egy férfi jött az autó felé, gyorsan beszálltak, mire az automobil eliramodott. Az autóbó szállt személyek közül az egyik a tanuknak róla adott személyleírása szerint Erhardt volt.

A rendőrség magállapította, hogy Erhardt nevének a fogházigazgató engedélyt adott arra, hogy bármikor meglátogathassa és vele tanuk nélkül is beszélgethessen. Egy ilyen beszélgetés alkalmával történhetett, hogy Erhardtné férjének átadta az ajtó kinyitására alkalmas alkulcsokat. Hogy az automobil milyen irányban hagyta el Lipsét, arról a nyomozás semmi bizonyosat megállapítani nem tudott. A detektívek kinyomozták, hogy a kocsi száma és jelzése 5985 I. N., vagy pedig 6983 I. N. volt. Olyan számok, amelyek a rendőrségen nem voltak nyilvántartva, így tehát kétségtelen, hogy a hatóságok megtévesztésére hamis jelzést akasztottak a gépkocsira, amelyről még azt is megtudták, hogy néhány napig egy lipcei autójavitó-műhelybe volt beállítva.

A München melletti Pansingban az ügyészség parancsára letartóztatták Hohenlohe Oehringen hercegnőt, akinél Erhardt hosszú ideig volt elrejtve.

Annakidején ezért a hercegnőt felelősségre vonták, de a hercegnő eskü alatt vallotta, hogy nála nem Erhardt lakott, hanem egy Eichmann nevű testő, aki azóta Mexikóba költözött. Mostanában azonban a bíróságoknak kétségtelen bizonyítékai voltak arról, hogy Erhardt rejtegette. A hatóságok tehát hamis eskü címén jártak el a hercegnő ellen.

A törvényszék ezenfelül letartóztatási parancsot bocsátott ki Schösser tanár, a bajor „rendblokk“ elnöke ellen is. Ezt a letartóztatást a bajor rendőrség azonban azért nem hajtotta végre, mert Schösser orvosi bizonyítvánnyal igazolta, hogy egészségi állapota miatt nem bírta ki a fogság izzalmait. A rendőrség tehát lakásán hagyta a professzort, akit itt detektívek őriznek.

Bratianu Vintila ma érkezik haza. Bukarestből jelentik: Bratianu Vintila pénzügyminiszter ma este érkezik haza külföldi utjáról. Holnap reggel kihallgatáson jelenik meg a királynál. Kihallgatása után minisztertanács lesz. Bratianu Vintila Londonból való elutazása előtt Titulescu román követ lakásán dezsóné volt. Bratianu Vintila hosszas beszédében vázolta Románia gazdasági helyzetét. Hangsúlyozta, hogy ma egyetlen talpalattnyi föld sincs bevetetlenül Romániában (?). A lej vásárlóereje a belföldön 100 százalékkal nagyobb, mint külföldön. Kijelentette, hogy Románia gazdasági ujjáépítésének korszaka csak most kezdődik és ez legalább 20—30 esztendőre lesz igénybe.

A világgkongresszus problémái

Az együttműködés kérdése

— Negyedik közlemény —

A cionista munka egyik legfőbb problémáját az együttműködés kérdése képezi, vagyis, miképpen lehetne a zsidóság minden rétegét bevonni a Palesztina-építés munkájába, melynek terhét eddig egyedül a cionista szervezet viselte. Legismertebb az a megoldási mód, amelyet az amerikai cionista szervezet baltimorei évi konferencia Dr. Weizmann javaslatára fogadott el. A baltimorei konferencia ugyanis kimondta, hogy az általános zsidó világgkongresszus előkészítésével egyidejűleg hatalmazzuk fel a cionista vezetőséget a Zsidó Ügynökség azonnali megalakításával. Az Ügynökségbe meghívandók mindazon szervezetek képviselői, amelyek Palesztina felépítésében érdekeltek, vagy lehetnek. Ez a formula a legszabadabb kezelt biztosítja a vezetőségnek arra nézve, kikkel ossza meg munkáját és felelősségét. Valamivel szigorubb a varsói határozat, amely felhatalmazza a vezetőséget, hogy a megalakítandó Zsidó Ügynökségbe meghívja a nagy országos szervezetek és fontosabb világszervezetek képviselőit. Ez a határozat már kiköti a demokrácia és a megbízók előtti felelősség felvételét is. De még így is óriási ellenzéke támadt a javaslatnak, amely csak igen szűk többséggel (66 mellette, 51 ellene. A „Hahadut“, Mizrahi, Ceire Cion és Poale Cion nem vettek részt a konferencián) tudott határozattá emelkedni.

J. Grünbaum, a lengyelországi cionista mozgalom vezérégyénisége, az „Al Hámismár“ ellenzéki vezére erről a kérdéstről a következőket írja:

Régen az volt az általánosan elismert nézet, hogy a cionizmusban egyesül az egész zsidó nép, amely küzd országáért visszaszerzéséért, jövő élete biztosításáért. Ennek megfelelően ugy alakult a cionista szervezet, hogy az alapvető elfogadása után világnézeti különbség miatt senki se maradjon ki a szervezetből, hanem annak keretén belül alakíthat pártot vagy frakciót a maga igazságának képviselése végett. Akkor még érvényben volt Herzl mondanása, hogy a cionizmus annyi, mint a zsidó állam keletkezés közben, aminek az a logikus következménye, hogy aki az állam ügyeinek intézésébe beleszólási jogot akar nyerni, annak első kötelessége az illető állam polgárságának megszerzése, jelen esetben a bazeli program

elfogadása és a sékel fizetése.

Igy volt ez Balfour deklarációjáig. A kifelé gyenge szervezetnek elég belső ereje volt ahhoz, hogy a legegyszerűbb követelése mellett következetesen kitartson: Világpolitikai helyzete erősödése óta azonban pontról-pontra feladja a szervezet régi módszerét, újabb és újabb módok bevonását a szervezetbe, s helyette újakat választott; oly emberek és szervezetek bevonását a munkába, akik azonban a cionista szervezetbe nem akarnak belépni. Ennek első lépése volt a Keren Hajeszod megalakítása, amely már közel három éve fennáll s így tapasztalataiból igen sokat tanulhatunk. Ugyanis az alapítási terv szerint a Keren Hajeszodnak 4 év alatt 25 millió angol fontot kell összegyűjtenie. Minden hozzájáruló, aki az országára megállapított minimumot fizeti, bizonyítványt kap, amely feljogosítja őt a K. H. direktoriuma tagjainak ötven százalékát választani, miáltal a nemcionista hozzájárulók is befolyást gyakorolhatnak a munka menetére. Ez volt a terv. Azonban a tapasztalat megmutatta, hogy a 25 millió öt év alatt így nem gyűlt össze, az agitációnak sikerült ugyan általában növekvő adományokat elérnie a palesztinai költségvetés céljaira, de egyebet nem. A bizonyítványok sem birtak nagyobb érdeklődést maguk iránt kelteni. A gyűjtési akciót mindehhol a cionisták vezetik, a pénzt a szervezet rendelkezésére bocsátják, hogy felépítse vele azt a Palesztinát, melyet eddigi munkájával a zsidó nép számára megszerzett. A bizonyítványtulajdonosok még kísérletet sem tettek jogaik gyakorlására, sőt magát a bizonyítványt sem követelik, hanem adják a pénzt és megbiznak a cionista szervezetben, alkotmányos ellenőrző jogukat pedig csakis a cionista kongresszus útján gyakorolják. Minthogy azonban ennek a K. H. munkának nem sikerült elegendő pénzt összehozni, ami politikai helyzetünk gyengítésére is vezetett, ezért szükségesnek mutatkozott a Zsidó Ügynökség felállítására nemcionista körök bevonásával.

Ennek megfelelő formája az volna, ha a cionista szervezet egy általános, demokratikus alapon megválasztott zsidó világgkongresszus kezébe letenné a vezetést, az a kongresszus pedig megalakítaná az egész nép képviselőit, amely az országépítés munkáját is irányítaná. Igen

am, csakhogy ez a gondolat még nem érett meg teljesen. A nép széles rétegei továbbra is a cionistákra bízzák a munkát, még nem kell nekik világgkongresszus, hát akkor kiket akarnak a zsidó ügynökség számára megnyerni?

Azokat a pénzarisztokratákat, akik ajtaján eddig sokszor hiába kopogtattunk, de most már némi hajlandóságot mutatnak irántunk. Pénzt nem ígérnek, de Nevüket szívesen ideadják. És milyen áron? — Hogy a vezetésben egyenlő részük legyen a cionista szervezettel, de semmilyen demokratikus alapon választott testület előtt felelősséggel ne tartozzanak.

Ilyen „közreműködés“-ből nem kérünk, mert bizonytalan erkölcsi és még bizonytalanabb anyagi haszna igen sokba kerülne: a cionista szervezet teljes kapitulációjába. S mi garantálja nekünk, hogy kellő tiszteletben fogják tartani a Palesztina-munka nemzeti jellegét? Eddigi magatartásuk bizonyára nem. Kitűnjik, nem fognak-e emiatt köztük és a szervezet között oly konfliktusok támadni, amelyek a szervezet következetes elhúszása esetén kiválással járó erkölcsi vereségre, a szervezet engedékenysége esetén pedig a végső erőfeszítéshez szükséges néplelkesedés halálára vezetne? Mert el ne felejtjük, hogy a Keren Hajeszod munkája továbbra is a cionistákra hárul és csak a cionista ideál képes a nép tömegeit nagyobb áldozatkésztségre bírni. S végül: szabad-e feladnunk azt az alapvetést, hogy aki a zsidó nemzeti otthon ügyeinek intézésében részt akar venni, köteles az otthon megszerzéséért és felépítéséért cionista mozgalomnak polgár lenni?

Oroszország megszakította a diplomáciai összeköttetést Bulgáriával

Moszkva, július 18. A szovjetkormány visszahívta bulgáriai képviselőit. Egyidejűleg Nansent bízta meg a bulgáriai orosz alattvalók érdekeinek megvédésére.

Az orosz delegáció visszahívásával kapcsolatosan a szovjetkormány jegyzéket intézett a bolgár kormányhoz, amelyben tiltakozik az ellen, hogy támogassák a Wrangel-hadsereget és a szakításért a bolgár kormányra hárítja a felelősséget.

HA BUTORT, ZONGORÁT

akár venni, ne Marosvásárhelyre és tekintse sajátja az utat meg a

SZÉKELY ÉS RÉTI

ERDÉLYRÉSZI BUTORGYÁR RÉSZV. TÁRS. butortermelt

Isten lábánál...

— A történelem regénye —

Ira: Sas László

9. Két hajítás

Gérar fala alatt Abimélek, Gérar királyának pásztorai sunyin lesték az északi határt. A nyáj álmosan szuszogott a meleg napon, a füvek kövér hajításán zöldlábu, mohó férgek lakmároztak. Bágadtan terpeszkedett rá az ég boltja a mezőségre, nem érkezett szellő sehonnán és nem uszott esőtígérő felhő a kék menny hajlása alatt.

Abimélek pásztorai összesugtak, gonosz tüzek csiklandták szemük ernyedt tükrét és kérgeges markuk megszorongatta a bogas, kifaragott tölgyágat. Az északi határon, ahol pálmák hűs lombjai alatt lomsátrákban lakozott az idegen nép, Abimélek király vendégei, bővizű kuttál itatott az idegen nyáj, a pásztorok meglocsolták férfitestüket és az asszonyok az olajfák zöld bogóját szüretelték.

Oda sandítottak Abimélek szolgálai, az édesvízű kutra, amelyből nem apadt ki soha a föld frissítő nedve, pedig alig néhány arasznyira jártak a földbe szerszámaikkal az idegen fejedelmek szolgálai. Akarták ők is: a király kutmesterei vájkáltak bele a tikkadt talajba, sziklát mozgattak el nekigyürköző izmokkal, hátha kibuggyan onnan a forrás habzó vize, de meddő volt mindenütt a föld és nem ajánlotta fel sehol emléjét nekik. Az irigység fonta össze inas ujjukat a botok bogán és a bosszuvágy morzsolta egymásra fogukat. A naplementét várták,

amikor az este nyugalomban ernyedten hevernek le az idegen pásztorok és a lomsátorba tér a vendégfejedelem, Avram, első népével együtt.

Avram a keleti határt kémlelte. Amióta elhagyta Mamré tölgyesét és sósvízű tenger lett Szodoma helyén és új földekre ment, hogy szétszórja mindenütt Istenhirdetését és keresse a találkozást véle, az Ismeretlen, aki álmoskuttogó sejtelmében annyiszor megnyilatkozott neki, de akit szemével látni nem tudott, se ajkával érinteni, csak sejteni tudta áhitatának nagy mámorában, e halovány hajnáltól számítván minden napokon kelet felé nézett, ahonnan visszavárta leghivebb szolgáját. Nem ígérte, hogy visszatér, annyit ígért, hogy kivezeti Lótót arról a földről, ahol sarjadó földvizek gyülekeztek a kemény kéreg mögött és az elfajzott emberi sokadalom alatt a feneketlen sár vermét vájták. Nem ígérte, hogy visszatér, mégis híven várta Avram, nagyon kívánczított utána, kinek földi rendelésében csudákat látott, mintha nem is asszony teste adta volna.

Nyugtalan látomásai voltak, indulatok játszottak vele, olyan határon tévelygett, ahonnan elveszhet a sötét gonoszság országában. Nem mozgott a szemhatáron semmi, a por pihent, a sárga homok resten terpeszkedett a menny lecsüngő bolthajlása alá. Pásztorai daloltak a kut öblénél, asszonyai a vig szüretnél és Szarái a sátor függőnye előtt ujszülöttje hajába merítette vékony ujjait.

Hágár anyatestét görnyedőre hajlította a kíméletlen munka. A fattyu, a sötétbőrű Izmaél rebbenő madarak után suhintotta ijjának veszejét, fészeken hordta ifju testének gerincét, ma-

gasra emelte homlokát és szikrázva dobta büszkeségét a szeme. Erős izmok vitték a lábát, a dac járt véle, féktelenség lendítette karját, az uralom gögője hivatkozott benne.

Szárai magáhozvonta a vékonyosontu, félénk és riadó új hajítást, aki testének ősi hervadásában fogant belőle, halk és fáradt álomból, bölcs sóhajból, a szikkadt test esti alkonyatán. Gyenge volt, mint a kikelet hamvas virága és szelid, mint a tölgyesek riadt öze.

Avram Szarái sátra elé került, követ hengergetett asszonya mellé és ráeresztette nehéz testét. Késői életek gyenge ivadéka, aki Izsaét nevet kapta tőle, ráfüggesztette világos szemét, míg gyengén meghúzódott anya ölén. Szarái hallgatása komor volt és nehézlevegőjű, mint a felhővel borított ég alatt a tér. Szemével féltekenyen követte Avram testének mellekajlását, aki magasan állott a nap hevében, a dus legelőn és ijjára madarat várt vérengző mohósággal. Szarái elfordította tőle az arcát és Avramnak mutatta, hogy olvassa le róla indulatának minden beszédét.

— Ma se tért vissza — kezdte beszédét csendes mellázással. — Visszatér-e hozzád, ha elhagyod önön is magadat?

— Nem látam őt sehol a keleti határon. Nélküle hogyan válasszam el az igent a nemtől? Biráskodjam önönmagamban, ha vonzalmam oda is huz kissé és nem tágit el innen?

A füvek bokrából holtratalált madarat emelt ki Izmaél és erős nevetéssel emelte magasba.

— Nézd hogy nevetgél is! Kérkedik szemünkbe, mintha senki fia se tudná kezelni

A cärevis

a Loire

Egy francia loirei

(Páris, július

tól.) A mai napon a Loire-ről való lelkész a cärevis bejelentette, hogy nála egy beteges kis cärevis fia, az utolsó Roirei különféle okmányokkal szerelt, késéget kizáróan ugyan ő az orosz trón

A lelkész furcsa gatták a nagy francia szintülennék tartják, tették a szükséges vájjon a cärevis tényleg lelkész mondja, és kognitóban, mint egy cärevis életben első heteiben kevés re pedig Gillard ur, a latkozott a világsajtót. Hogy a cärevis megannyiban lehet valóság Miklós nagyherceg is inkognitóban él Francia nevet használja. Egyé is, ha a cärevis élne, különösebb fontosságot amely már akkor is, hatalmon volt, beteges keveset számított.

A „Figaro“ me munkatársát a Loire zódják meg az excar azonban már most r esetét, mint aki ziv mint a történelemnek.

— Bérsztrájk munkások. Varsóbi kások sztrájkba léptek, kottak fizetésemelési k

— Ismét két g ködését a Ruhr-vid entik: Hugo Stinne után most az essen kohóit oltották ki. Bochumer Verein ü munkást tett munkar

az ijjat. Vagy e gyen nak lehet-e ereje akk dön emberré nevelke Üzd el, Avram, őt és tanítja, ha nem akaró e gyenge palánta élet néki! Vagy azt akaró böztetett néped élére kerüljön és igazi mag a bitorlónak?

Nehéz küzködés igazságát. Gögös ur és ahol megállott, n vele a maradandó gon ját kereste, a földi él hatatlanul nyugodott Búske ur volt: megny vakondszemét és megm aki végnélküliségével denséget. Hatalmas ur megkülönböztetésül elv töl és megkülönbözte metélte férfitestének málét és a gyenge Iz löttét és mindenikét, vagy pénzért vásárolt ne vessezenek el nyomtal és a városokban és a hívek maradjanak m férfitestük jelében.

Gögös és halmas a nehéz számadásban tani magának. Mert m ének piciny cseppje, le Izmaél, a sötétbőrű eg

A cárevics felbukkant a Loire mellett

Egy francia lelkész érdekes bejelentése a „Figaro”-nak

(Páris, július 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) A mai napon megjelent egy Loire környékéről való lelkész a „Le Figaro” szerkesztőségében és bejelentette, hogy a napokban látogatást tett nála egy beteges kinézésű fiatalember, akiről felismerte, hogy a cárevics, a meggyilkolt II. Miklós cár fia, az utolsó Romanov. Az állítólagos cárevics különféle okmányokat mutatott, amelyek a lelkész szerint, kétséget kizáróan bizonyítják, hogy csakugyan ő az orosz trónörökös.

A lelkész furcsa bejelentését álmélkodva hallgatták a nagy francia lap szerkesztői és bár valószínűtlennek tartják, hogy igaz legyen, mégis megtették a szükséges lépéseket annak kiderítésére, vajjon a cárevics tényleg életbenmaradt-e és mint a lelkész mondja, csakugyan ott tartózkodik-e inkognitóban, mint egyszerű polgár a Loire vidékén. A cárevics életbenmaradásához már a forradalom első heteiben kevés reményt fűztek, hónapok mulva pedig Gillard ur, a cárevics francia nevelője nyilatkozott a világsajtóban tanítványa megöletéséről. Hogy a cárevics megmenekült volna, az mindössze annyiban lehet valószínű, amennyiben Nikolajevics Miklós nagyherceg is megmenekült és ő is most inkognitóban él Franciaországban és a Gurovics nevet használja. Egyébként még abban az esetben is, ha a cárevics élne, politikailag nem lehet semmi különösebb fontosságot tulajdonítani személyének, amely már akkor is, amikor a cári család még hatalmon volt, betegeskedése és fejletlensége miatt keveset számított.

A „Figaro” megnyugtatóul kiküldte egyik munkatársát a Loire mellé, hogy személyesen győződjék meg az excárevics létezéséről. A lapban azonban már most úgy kommentálják a lelkész esetét, mint aki szívesebben hisz a legendáknak, mint a történelemnek.

— Bérstrájkot kezdtek a lodzi, textil-munkások. Varsóból jelentik: A lodzi textil-munkások strájkba léptek, mert a munkaadók vonakodtak fizetésemelési kéréüket teljesíteni.

— Ismét két gyár szüntette meg működését a Ruhr-vidéken. Düsseldorfból jelentik: Hugo Stinnes legnagyobb gyártelepe után most az esseni Krupp-művek Martin-kohót oltották ki. Ugyancsak megszűnt a Bochumer Verein üzeme, ami huszonkétezer munkást tett munkanélkülivé.

az ijjat. Vagy e gyenge, hétesztendő fiucska-nak lehet-e ereje akkora, mint neki, aki mezőn emberrel nevelkedett és kegyeden urrá? Üzd el, Ávrám, őt és az anyját, ki cselszövésre tanítja, ha nem akarod, hogy fiad, az én fiam, e gyenge palánta élete hosszán szolgálja legyen neki! Vagy azt akarod mégis, hogy megkülönböztetett néped élére e féktelen fattyu ivadéka kerüljön és igazi magod maradéka rabja legyen a bitorlónak?

Nehéz küzködéssel kereste Ávrám a maga igazságát. Gógós ur volt, aki a földeket járta és ahol megállott, nehéz lengéssel megállott vele a maradandó gondolat, ami a titkok nyitját kereste, a földi élet atyai kezét, mely láthatatlanul nyugodott a végtelenség felett. Búske ur volt: megnyitotta az együgyű népek vakondszemét és megmutatta a láthatatlan urat, aki végnélküliségével átkaolja az egész mindenséget. Hatalmas ur volt, aki a maga népet megkülönböztetésül elválasztotta minden népektől és megkülönböztetésül örökidőkre, körülmetélte férfitestének bőrét, fiáit, a fattyu Izmáelét és a gyenge Izsákét, háza minden szülöttét és mindenikét, akiket ajándékba kapott vagy pénzért vásárolt. Másra tette őket, hogy ne vesszenek el nyomtalanul népek sokadalmában és a városokban és a városokon kívül mindig hűvek maradjanak magukhoz megcsonkított férfitestük jelében.

Gógós és halmas ur volt. Es most mégis a nehéz számadásban nem tudott parancsot osztani magának. Mert mégis testének része, szívének piciny cseppje, lelkének hóbortja, a fattyu Izmáel, a sötétbőrű egyiptomi lány fia. Hová

Zsidó munkások zendülése Jaffában

Egy halott, számos sebesült

(Kolozsvár, július 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) Budapesten keresztül érkezik a következő szenzációs tartalma távirat, amelyet szószerint közlünk:

Jaffa, július 17. A zsidó bevándorlók között zendülés tört ki, mert nem kaptak munkát. Az angol hatóságok rendőrséget és páncélcsoportokat vezényeltek ki a zendülők ellen és a rendet rövidesen helyreállították. A zavargók közül huszonötöt letartóztattak. Többen súlyosan megsebesültek és egy chaluc meghalt. A jaffai, illetőleg telavivi zsidók között emiatt a hangulat nagyon elmeresedett.

A szűkszavú távirat nem jelöli meg lezlebbről, hogy kik ellen lázadtak fel a zsidó munkások. Bizonyos, hogy Palesztinában hónapok óta nyomasztó munkanélküliség van. Az Uj Kelet egyik utóbbi számában közöltük az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség Palesztinába küldött megbízottjának, dr. Brisker Ezekiel temesvári orvosnak nyilatkozatát, aki vázolta, milyen súlyos helyzetet teremt Palesztinában az a két-három ezer munkanélküli, aki a Cionista Szervezet legnagyobb erőfeszítése ellenére sem volt még képes megfelelő elhelyezkedést és munkaalkalmat találni. A munkanélküliség oka kizárólag az, hogy a Keren Hajjezód és a Cionista Szervezet nem rendelkezik elegendő anyagi eszközzel, hogy a mulhatatlanul

szükséges közmunkákat folyamatba helyezhesse és ilyenformán sokezer chaluot munkához juttasson. Még az utóbbi idők óriási erőfeszítései és dr. Weizmann Chaim amerikai propagandája sem voltak képesek olyan mértékben javítani a helyzeten, hogy a munkanélküliség teljesen megszűnjék. Ez a mostani zavargás mégis figyelemreméltó, mert az utóbbi időben a munkanélküliség fokozatosan csökkenőben volt. Az ezután érkező jelentések fognak rávilágítani arra, vajjon tisztára gazdasági jellegű zavargás volt, vagy politikai momentumok is rejlenek mögötte. Bárhol is áll a dolog, rendkívül fájdalmas tény, hogy ismét zsidóvér hullott Palesztina földjére.

Az angol álláspont fegyveres védelme?

Az angol kormány nyilatkozat kulisszatitkai. Lord Robert Cecil a fegyveres beavatkozásról. Enyhítették a szövegezésen

(London, július 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) Ma szenzációként pattantak ki az angol kormány nyilatkozat kulisszatitkai. Kitudódott, hogy Anglia eredetileg sokkal erélyesebb jegyzékben akarta felszólítani Franciaországot a jóvátételi ügy végleges rendezésére. A minisztertanács, amelyen a kormány nyilatkozatot tárgyalták, izgatott hangulaton folyt le. Baldwin felolvasta a kormány nyilatkozatot, amely váratlan hatást váltott ki. A legtöbben a miniszterek közül meg voltak győződve arról, hogy ha ezt a jegyzéket elküldik, okvetlenül

az antant felbomlását vonja maga után. Lord Robert Cecil a következő kérdést intézte ekkor a miniszterelnökhez:

— Ha a kormány ilyen messzire megy, hajlandó-e egyúttal fegyverrel kényszeríteni Franciaországot az angol álláspont elfogadására?

A miniszterelnök és a miniszterek erre a kérdésre egyöntetűen nemmel válaszoltak.

Erre azután megváltoztatták az eredeti szöveget és leszögezték, hogy Németország meg-

semmisülését csak Franciaországgal egyetértésben lehet megakadályozni.

A miniszterek azután újból összegyűltek, amelyen ismét megvizsgálták a Németország jegyzékére adandó válasz megváltoztatott szövegét. Sir Grey a minisztertanács ideje alatt az alsóházban nagy beszédet tartott, amelyben őva intett attól, hogy Anglia túlságosan erélyesen lépjen fel Franciaországgal szemben és főleg, hogy külön tárgyalásokat kezdjen Németországgal. Kifejtette, hogy Európa újjáépítésének egyetlen módja az angol-francia együttműködés.

Ész alatt a minisztertanács végleg elfogadta az enyhébb szöveget.

Elhatározták, hogy az így módosult válaszjegyzéket most már haladéktalanul megküldik az összes szövetséges kormányoknak és az Egyesült-Államoknak is. Baldwin miniszterelnök bizonyosra veszi, hogy az angol válaszjegyzék az Egyesült-Államok kormányát is ki fogja elégíteni.

küldje, hogy elmúljk nyomtalan a másik erősségére és elmúljk-e nyomtalan, ha benne mégis szívének piciny cseppje és lelkének hóbortja temetkezett el?

— Üzd el fattyut, — unszolta Szárai, — vagy azt akarod, hogy szolgálóm fia vitássá tegye fiad örökségét? Nevetést szerzett énnékem az Isten, mert ki mondta volna, hogy a szézesztendő Ávrámnak fiát szül még Szárai? És ime az Ő nagy kegyére fiát szültem vénséges napokon, de minek szültem akkor, ha szolgálivadékanak adtam magot véle.

Nem mondott semmit Ávrám a keserű beszédre. Felállt magasra és előrement megint, hogy kímélje a keleti határt, ahonnan már felkészülődött az est sötétje. Izmáel hozzája futott, felért a válláig.

— Atyám és uram, — mondotta kevélyen. — Miért kedvezel inkább az ujszülöttnek, mint nekem, aki elsőszülötted vagyok? Nézz meg engem, erősebb-e nálam csordád bivalya, hajlékonyabb-e harcosod ijja és fűgőbb-e az erdők nemes vadja? Mégis neki kedvezel, pedig látod, gyámoltalan és egyetlen ő, a szellőtől is fél, a sötétség is megriaszítja.

Eltolta magától Ávrám a dacos Izmáel. Nem ajándékozta meg szemének szelid tekintetével, felje se nézett többé. A keleti határfelől érkező sötétségbe merítette szemét, amely emberfia alakját hozta magával. Lassan érkezett, mint az estt csillag.

— Sokáig elmaradtál! köszöntötte Ávrám.

— Igerterm-e, hogy visszatérek? Napkeleten jártam, az én földemen, ahol dusabbak a pálmák és teltebbek a földek. De az ég ottan

is néma, a föld is alatta és az ember ottan is sóhajtvá keresi a Halhatatlan nyomát. Keresi a magányban, hol testének salakját tisztítja magáról és gondolatának erős fogozkodásával kapaszkodik az egyetlen Névtelenbe. Kinyitja magát, mint kinyilik a virág szirma és kinyitja körötte a mindenteremtést, hogy a Hatalmas közelébe jusson általa.

Ávrám komoran hallgatott. A jövevény, Szasztra, ki a névtelen messzeségből érkezett megint, csöndben megszólalt újra:

— Visszatértem, mert vártál rám.

— Napkeltétől napnyugtáig minden igyekvéssel szólítottalak. Magányos voltam néküled, mert az én Uram is hallgat nagyon. A földeket járom szünetlen mindig, halomról sikra megyek, városokról mezőkre, magot nem vetek, fát nem ültetek, házat nem építek, mert szolongásban nincsen nyugtom nékem, űz a vágy utána, hogy színét lássam, kegyét közelről keressem, akaratát emberésszel jól megértsem!

Most Szasztra hallgatott nagyon. A mezőn Izmáel settenkedett, gyűlölködő irigységgel tekintett Ávrám ujszülöttje felé, ki atyja kegyét elfordította tőle. Ijjának veszejét feszülő izmokkal lendítette arra, ahol a sápadt későhajtás Izsák csöndben üldögélt anyja keblének lágy párnájára lehajtott fejjel.

— Akarod-e, — szólott hirtelen Szasztra, — hogy örökségeden fiak vitája legyen és amit te gyűjtöttél szétszórják ők az egymásmarásban? Akarod-e, hogy ivadékok és annak ivadéka, két más anyának két más fia ellenséges legyenek egymással örökidőkre ellenséges népek között?

Ki a demokrata, ki a militarista?

Daruváry beszéde a szomszédállamok és Magyarország viszonyáról
Panamavádak a nemzetgyűlésen

A „Matin” úgy tudja, hogy Anglia a következő alapon javasolja Franciaországnak a megegyezést:

1. A passzív ellenállás megszüntetése után a francia-belga megszállás váljék láthatatlanná, azaz csak polgári tisztviselők maradjanak vissza a Ruhr-vidék fontosabb helyein.

2. A megszálló csapatok azonnal vonuljanak vissza, míhelyt Németország megfelelő biztosítékokat ad a jövátétel fizetésére.

Ezt a javaslatot lord Curzon külügyminiszter közölte Sain Aulaire londoni francia nagykövettel, aki állítólag mindkét pontot megfelelőnek és elfogadhatónak tartotta.

Politikai körökben, de azonkívül is egész Anglia nagy érdeklődéssel várja, milyen hatást fog előidézni az angol válaszigyzék a szövetségeseknél, különösen pedig Franciaországban. Csak igen kevesen remélik, hogy a válaszigyzéket Franciaország elfogadja. Tekintettel arra, hogy Anglia az erélyesebb közbelépésről egyelőre, úgy látszik, lemondott, teljesen bizonytalan, hogy ha a visszautasítás újból megtörténik, a jövátételi ügy és ezzel Európa sorsa milyen fázisba jut.

Bochum, július 18. (Rador.) A városban eddig ismeretlen okokból egy gyárhelyiségben nagy robbanás történt, ami miatt nagy az izgalom. A hatóságok azonnal kihirdették az ostromállapotot.

.....
— Kik tartóztassanak le? Az „Adeverul” írja: Az igazságszolgáltatás elrendelte néhány romani és husi újságárus letartóztatását, mert olyan sajtótermékeket árultak, melyek egyeseknek nem tetszenek. De miért tartóztatták csak a husi és a romani újságárusokat? Miért nem az ország összes újságárusait? És miért csak az újságárusokat? Követeljük, hogy tartóztassák le a CFR. vezérigazgatóját, a postaigazgatót, miért engedték szállítani a lapot, tartóztassák le azt a postatisztviselőt, aki a csomagokat lebélyegezte, a vonatvezetőket, a mozdonyok gépeit és fűtőket, miért vitték a vonaton a lapot a különböző városokba, a postai kézbesítőket, a papírgyárak igazgatóit, az összes tisztviselőket és munkásokat, az összes olvasókat, Bratiann Vintillával együtt. Követeljük kollektív letartóztatási parancs kiadását az egész ország ellen, hogy ne maradjon senki szabadlábon, csak a kormány, mely bizonyára pótolni tudja azt az élelőpotot. Mert ha arról van szó, hogy nevéssünk, legyen a nevetésünk teljes.

Ávrámnak a gondban lecsüngött a feje. De egyszerre lárna zajongása csapott le melléje, kizitok és szidalom, hangos beszéd és panaszos siáltás, Abimélek szomjas és irigy pásztorai megrohanták Ávrám szolgáit és orvul elragadták tőlük az édesvizű kutat. Panaszolva futottak hozzá elkergetett pásztorai, de Ávrám türelmet parancsolt nekik.

— Jövények vagyunk ebben az országban, nem bírskodhatunk azok felett, akik szállást adnak nekünk. Bírskodjon az, aki szállást ad nekünk az életben.

Csönd támadt egyszerre megint a kútnál. Abimélek király érkezett oda Pikhól vezérével. Elkergette a pásztorait a kúttól és Ávrámhoz tartott.

— Álom lepett meg ébren és népedet láttam ellenem!

— A te néped van én ellenem!

— Megbűntettem érte. És ígérem neked minden időkre, hogy senki házamból ellened nem lesz soha! De esküdj meg itten te is a te Istenedre, aki nagyon veled van, hogy sem én ellenem, se fiam ellen, se unokám ellen álnokságot nem cselekszel!

— Én megesküszöm.

És azon a helyen megültette először az első tamariskus-fát Ávrám. De akkor tömlőt is vett a kezébe, a kútnál megtöltötte vízzel és Hágár válára tette. Egyik kezébe kenyeret adott, a másikba adta Izmáel kezét és elfordult tőlük.

A pusztában, ahová ezen az alkonyban a kiteszítottak tértek, új nép születésének misztériuma várt rájuk.

(Budapest, július 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) A nemzetgyűlés mai ülésének szenzációja Daruváry külügyminiszter beszéde volt. Ezt azonban parázs botrány előzte meg, melynek Kiss Menyhért és Huszár Károly voltak a hősei. Kiss ugyanis összeférhetetlenségi bejelentést tett Huszár Károly alelnök ellen, mert, mint a Magyar-Amerikai Bank elnöke, eljárta a közmunkatanácsnál a margitszigeti bérlet érdekében.

— Huszár: Ha ezt a rágalmat bebizonyítja, levonom a konzekvenciát.

Kiss: Majd kiderül!

Huszár: Aljasul megrágalmazott!

Az elnök Szoitovszky Huszárt és Kiss Menyhértet is rendreutasítja.

Ilyen előemények után kezdi meg Daruváry külügyminiszter válaszát az indennitáznál elhangzott beszédekre.

— Több felszólaló azt hangoztatta — mondott Daruváry —, hogy a szomszédállamokkal nem vagyunk jó viszonyban s ennek mi vagyunk az okai. Azt mondják, hogy mi nem vagyunk demokratikus állam. Pedig a mi államunk szabadabb és demokratikusabb, mint bármelyik közülük. (Heves ellentmondás a szocialistáknál.) Ezt csak azért hangsúlyozzák a szomszédállamok, hogy elterelődjék a figyelem az ő demokráciájukról, hogy beavatkozhassanak belügyeinkbe. Ezt határozottan visszautasítom.

— A másik vádpont ellenünk a militarizmus. Ez arra ürügy, hogy okot találjanak saját militarizmusuk fejlesztésére. Mi le vagyunk fegyverezve, 35 ezer főnyi kis hadsereggel szemben szomszédállamaink hadseregének a békeállománya nyolcvanszoros, mozgósítása pedig száznegyvenszeres. Hadseregük fejlesztésére nagy kölcsönöket kapnak. A cseh hadsereg 60 ezerrel 240 ezerre, a szerb 80 ezerrel 200 ezerre, a román 70 ezerrel 240 ezerre emelkedett. Nem mi vagyunk tehát a militaristák. Őket kell tehát lefegyverezni.

— Veszedelmes, hogy olyan beszédek

Aláírás előtt a lausannei béke

Lausanne, július 18. (Rador.) A tárgyalások teljes sikerrel és eredménnyel befejezést nyertek. A békeszerződés megzövegeve készen van és aláírásra vár. Hogy a tengerszorosokra vonatkozó szerződés aláírásánál az oroszok is jelen lehessenek, a konferencia táviratilag felkérte a szovjetkormányt, küldje el képviselőit a szerződés aláírására.

A végleges megegyezés éjjeli ülésen jött létre, plenáris értekezleten, melyen a törökök és a szövetségesek egy ideiglenes jegyzőkönyvben megállapodtak az egyes kérdésekre vonatkozólag. Külön jegyzőkönyvbe foglalták a karaagacsi-kérdést és az amnesztiakérdést. A pénzügyi bizottság elnöke deklarációt olvasott fel, amelyben kijelentette, hogy a szövetségesek mindent el fognak követni, hogy a szerződés végrehajtásánál ne legyen zavar. Izmed válaszában kijelentette, hogy a kuponok kérdésében Törökország közvetlen tárgyalásokat fog megkezdeni és már előre kijelenti, hogy semmi körülmények között sem fog fizetni font sterlingben vagy aranyban. A plenáris ülés lelkes hangulatban ért véget. Először a szövetséges delegáció megköszönte a törököknek, hogy lehetővé tették a béke létrejöttét, aztán pedig a török delegáció örömeinek adott kifejezést, hogy a békeszerződést aláírhatják és reméli, hogy a várvárt béke végre a Keleten is létrejön.

A LEGJOBB
ONBOROTVALÓPENGÉ
UNICUM
KAPHATÓ: KUN, késműves, KOLOZSVAR
és az összes szakmabeli üzletekben

hangzanak el a nemzetgyűlésen, melyek belügyeinkbe való beavatkozást lehetővé teszik. Ilyen volt a Szakács beszéde is.

— A vitában utaltak bizonyos incidensekre, melyek a szomszédokkal való megértést gátolják. Egyik képviselő az internálások ügyét is ilyennek jelölte. Ez nem lesz a közeledésnek akadály. Megállapítást nyert, hogy az internálótábornak nem 140, hanem 39 jugszláv internáltja volt. Ezeket az illetékes SHS. hatóságoknak már át is adták.

— Meggyőződésem, hogy egy ilyen nagy politikai kérdésben ez alárendelt jelentőségű probléma, mely könnyen megoldható. Részünkről a jószándék megvan és így az atmosféra is, amely a közeledést lehetővé teszi. A nyugati nemzetekkel ebben a tekintetben a megegyezés könnyű, de sokkal nehezebb megtalálni a közeledés útját a szomszéd államokkal.

Valamennyi szomszédállamunknak több-izben felkínáltuk készségünket, hogy ne csak gazdasági egyezményt kössünk, hanem az összes köztünk rendelkezésre álló kérdéseket tárgyaljuk le. Romániával és Szerbiával csak a tárgyalások megkezdéséig tudunk eljutni. Csehországgal néhány kérdésben egyezményre jutottunk, sajnos, azokban a kérdésekben, amelyek politikai viszonyok megjavítására a legényesebbek, nagyon a differenciák.

— A kisebbségi kérdésben sem sikerült tárgyalási alaphoz eljutni. Kétségtelen, hogy a lelkek megnyugtatására és a szomszédainkkal békés viszony létesítésének előfeltétele, hogy a magyar nemzet nyugodt lehessen idegen uralom alá jutott vérei gazdasági és kulturális fejlődés biztosításának kérdésében. Ezt be kell lássák a szomszédállamok is, mert semmiféle politikai rendszer tartós nem lehet, mely nemzetiségek elnyomásán, vagy katonai erőn épül fel. A Duna medencéjében élő nemzeteknek, amelyek egymásra vannak utalva, meg kell találniuk a megegyezés útját.

Daruváry beszéde után Propper Sándor Ulain vádjainak tisztázását kéri.

— A vasut beszüntette a hitelezett utazásokat. Ma érkezett meg Kolozsvárra a CFR. vezérigazgatóságának 28129—7787. számú rendelete, melyben közli, hogy a hitelezett utazásokra jogosító igazolványokat nem veheti figyelembe. Az indokolás szerint úgy a belügyi, mint a népjóléti minisztérium milliárdokkal tartozik a vasutnak hitelezett menetlevelekért, amelyeket toloncoknak, szolgálati személyzetnek, Pasteurbe utazóknak és hasonló címen adtak ki minden ellenszolgáltatás nélkül. A rendelet kötelezi a kalauzokat, hogy az ilyen igazolvánnyal utazóktól hajtják be a rendes menetdíjat, vagy szállítsák le a vonatról.

— Felépítik Ruszinszkóban a háború dulta házakat. Hatalmas munka folyik Ruszinszkóban a háboru sújtottjainak lábraállítására végett. Az amerikai Joint és ruszinszkói zsidó társadalom igen élénk részvétele mellett programjába vette, hogy Ruszinszkónak a háboru által földult vidékeit a felgyújtott és tönkrement lakóházak kijavítását és felépítését hosszabb lejáratu kölcsönök útján lehetővé teszi. A Joint csak a verekei és szolyvai járásokban levő újjáépítési kívánságok kielégítésére eddig kétszáz ezer szokolt bocsátott a munkások zsidó hitelszövetkezet útján az arra ráutaltak rendelkezésére, míg Ruszinszkó többi, főként máramarosi falvainak az újjáépítésére a Joint a többi hitelszövetkezet útján szintén tekintélyes összegeket ad.

— Az új munkástörvény előkészítése. Az őszi parlamenti ülésszakra a munkaügyi miniszter több törvénytervezetet készített elő. Marzescu miniszter az illető törvénytervezetek összeállítására bizottságokat küldött ki, amelyek a következők: Az új gyógyszer-törvény bizottsága a munka-törvény bizottsága, a munkások balesetére való biztosításáról szóló törvény bizottsága, a jogi személyiség engedélyezésének végleges szabályozásáról alakult bizottság. Az összes bizottságok július 15-én a munkaügyi miniszter vezetése mellett megkezdték munkálataikat.

A bukares plakát jelzi, hogy a „Lieblich-kert” román szövegű nagára az ember művészi alkotás, hogy a híres vilárestben vendégszónok.

A vilnaiak a modern világszínvalóság diadalnak. A katolikus basonlitja őket Leopoldine Kóns segért.

A jiddis nyemelték: A vilnai Picon a szinpadot csufolt szargon szzenévé értékelték nomabb elvont éközévé...

A Lieblich-k a „spanyolok” utogyár volt, azóta szelőtt történt a válitt játszott kis tá sok névtelen jiddis péja is itt játszott zsidó gazdagainak fekszik az elhagyott

A taxi is tud ismerős a viszonyomondom, előbb az

Mert ha esik hogy az első felvornás lejátszása után szárió nem váltja

Mint ahogyyattatták meg az időj nem esik, bizony aeredt az eső. A sziaz eső — ök fedve vagy elővette az espedig — börig azot

De ez valamerabhoz. Solem Alejyon egyszerű egy nyereményt. A deroroszos nevet vesz tettekbe kezd, melyendogan tér vissza a meggazdagodás tönk

Milyen mélyé zsidóság humora Eg az öreg szabó szab, énekeinek. Zümmezt

„A snáder n zümögő, elnyujto minden szenvedése pedig mi sem történt

De egyszerre zsidó faluban, ott énekelünk a lelkek nines: közönség. B kert... minden elttéve, a szín helye: gettózsidók élnek.

Ez a vilnaiak egy hívják muszónaturalisztikus színjá Hiszen nem is színjá a színészno szabólegén varróleány ott Vilnát játszottak, azután ön meg Bécs és Berlin őket valaki, tanultak isereje játszik itt az megmondani?

A rendezőnek életét megjárani. A konyha is, kamara is godott zsidó szobájána szaglik a friss gazdag Ha öntudatosab

„peregne” az előadás nekik nem kell a játszanak... Veleleje

A vilnaiak

A bukaresti hirdető-táblákon ottromba nagy plakát jelzi, hogy az egyik nyári kerthelyiségben, a „Lieblich-kertben“ zsidó színészek játszanak. A román szövegű plakáton egy apró fametszet vonja magára az ember figyelmét: szokatlan és bájos művészi alkotás, amely egyedül jelzi a színlapon, hogy a híres vilnai társulat az, amely most Bukarestben vendégszerepel.

A vilnaiak... Ma már fogalmat jelentenek a modern világszínpadokon. Bécsi vendégszereplésük valóságos diadala volt a zsidó színjárat kultúrájának. A katolikus Hermann Bahu Reinhardtal hasonlítják őket és Orlika Ida Rolandéval, meg Leopoldine Konstantinával versenyzett a népszórás-ségért.

A jiddis nyelvet nagy íróink irodalmi örökké emelték. A vilnaiak és a maga útját járó Mali Picon a színpadot hódították meg a lenézett, megcsufolt zsargon számára. Ezek a pompás színészek zenévé értékelték az elrontott nyelvet, s a legfinomabb elvont érzések megdöbbentő erejű eszközévé...

A Lieblich-kert kinn van a zsidó negyedben, a „spanyolok“ utcája közelében. Valamikor sör-gyár volt, azóta színházra avaszták. Nagyven év előtt történt a változás s *Gökdüden* volt az, aki itt játszotta kis társulatával a Szulamitot. Azóta a sok névtelen jiddis társulaton kívül Baratóff trup-péja is itt játszott s az előkelő bukaresti fertáj zsidó gazdagainak a sofförjei megtanulták, merre fekszik az elhagyott kerthelyiség.

A taxi is tudja, sőt a vezető már annyira ismerős a viszonyokkal, hogy amikor a címet be-mondom, előbb az eget kémleli: nem lesz-e eső.

Mert ha esik: nincs előadás. A fontos az, hogy az első felvonás alatt ne essen; egy felvo-nás lejátssza után már mindegy, mert az impressz-szió nem váltja vissza a jegyet.

Mint ahogyan nem is váltotta Hiba nyug-tatták meg az időjárásban kiképzett szolgálk, hogy nem esik, bizony alig ment fel a függöny, meg-eredt az eső. A színpadon nyugodtan folyt tovább az eső — ők fedve voltak — a közönség pedig vagy elővette az esernyőjét, már akinek volt, vagy pedig — borig azott.

De ez valamennyire hozzá is tartozott a da-rabhoz. Solem Alejchem „Dus groisse gewins“-ét, „A nagy nyeresémet“ játszották. A meséje na-gyon egyszerű: egy szegény szabó megnyeri a fő-nyeresémet. A derek jó ember asszimilálódni kezd, oroszos nevet vesz fel, mast tart s végül is üzle-tekbe kezd, melyen — eluszik a pénze. De boldo-gan tér vissza a szegénységhez, mert a váratlan meggazdagodás tönkretette az életét.

Milyen mélyes, milyen megható a keleti zsidóság humora. Egy háromperces jelenet csupán: az öreg szabó szab, a két legénye pedig varr. És enekelnek. Zümmögve, elnyújtva...

„A snáder mit a nádele...“ Ebben a zümmögő, elnyújtott enekben a keleti zsidóság minden szenvedése. Kevés meghatóbb jelenetet, pedig mi sem történik.

De egyszerre ott vagyunk a kis oroszországi zsidó faluban, ott ünnök a snáder műhelyében, ott enekelünk a lelkünkben velük, nincs színész és nincs közönség. Bukarest, Kolozsvár, Lieblich-kert... minden elunik. Az idő a galut kétezer éve, a szín helye: az egész világ, hol elnyomott gettósidók élnek.

Ez a vilnaiak nagy művészete. Vannak, akik nagy hívják műszóval, hogy ez az a bizonyos naturalisztikus színjátszás... És mégsem az... Hiszen nem is színjátszás. Élet! Az a színész, az a színész szabólegény volt, kereskedőseged, jámbor varróleány ott Vilnában. Előbb csak mükedvelősdit játszottak, azután önállósították magukat... ma meg Bécs és Berlin ismeri a nevüket. Tanította őket valaki, tanultak-e vagy csak a nép elfojtott sereje játszik itt az élettel és életet: ki tudná megmondani?

A rendezőnek is ez a munkája: a maga életét megjátszani. A szabóműhely, mely szoba is, kamara is: valóban az; a meggazda-godott zsidó szobájának sincsenek „diszletei“, szinte magik a friss gazdagság...

Ha öntudatosabb volna a rendező munkája „peragne“ az előadás. De nekik nem sürgős, nekik nem kell a „tempó“ hiszen maguknak játszanak... Véletlenségből kétszer is láttam a

darabot s mind a kétszer más volt, illetve máskép volt ugyanaz. Mert nem a betanultság, a mozdulatok és szavak összejátszása, beidegezése: az élet még egyazon színpadon se ismétli egymást!

Az élet, ez a zsidó élet különben sem pereg színpad szabályok szerint. A fontos a beszéd. A beszéd pedig? A darabban a szabó felesége, Ete Menie beszél: mi is az a kinematográf. És nagy lelkendezve újságolja, hogy nemcsak mozog a kép, de még beszélnek is.

A beszédnek pedig nemcsak a hang az esz-köze.

De láttam „színjátszani“ is őket. Egy mo-dern orosz darabban, Arcubasev „Feltékenység“-ében. Itt azután valóban színészek voltak. Itt megjátszották azt az orosz életet, melynek ízét a szavak csak halványan adják. Különös: a jiddis nyelv eszközeivel a legtisztább orosz levegőt ad-ták. Mintha nem is beszélhetnének másképen, mintha nem is volna más nyelv. Életet kapott a furesz zsargon szó s a hős, M. Orlika hangja nemcsak a darab témája szerint bódított és vará-zsolt, de a hallgatót is megbabonázta, lenyűgözte. Sohase éreztem ennyire át az orosz levegőt, mint itt, a kis bukaresti külvárosi kerthelyiség primi-tív és mégis tökéletes színpadán.

Annak az életnek, melyet a vilnaiak meg-játszanak, nem kerete a színpad. Szemünk csak annyit lát belőle, amennyit a színpad látcső len-csége összegyűjt, de úgy éreztük: a végtelenség egy darabja ez, határ nélkül, dimenziók nélkül.

Talán kitágosolni lehetne: a beszéd a fontos a vilnaiaknál. Szavakkal játszásk meg az életet. Nincs is tempó, széthullanak az események. Talán az egész darabon át behunyhatnók a szemünket, mert nem is a színpad a fontos, nem a megjele-nítés. Függöny mögött ha lejátsszanak: úgy is tel-jes lenne, talán még teljesebb...

Csak ott lesz eseménye ez a színjátszás, amikor a tragédia befejeződik: amikor a férj meg-öli, megfojtja a feleségét. A gyilkosság: szimboli-zált. De utána a férj arcára ül minden borzalom.

Az erdélyi ortodoxia nagyváradi tiltakozása

A határozati javaslat. Áttérés az állam nyelvére. Monstrekiüldöttség meggy Bukarestbe

(Nagyvárad, július 18. Az Uj Kelet tudó-sítójától.) Az Uj Kelet részletesen beszámolt az ortodox zsidóság nagyváradi tiltakozó gyűlésének első részéről. Este főnyolokkor folytatták a gyűlést és meghozták a határozati javaslatot, amely a következő:

„Erdély és a csatolt vármegyék ortodox zsidó, hitközségei közös tanácskozásra egybegyűlvé fájdalommal konstatálják a közoktatásügyi kor-mány részéről megjelent egyes rendeletek sértő momentumát, amelyek hittelekezettinkre mérhe-tetlen kárt és veszélyt jelentenek és zsengekoru gyermekeinket kellemetlen dilemna elé állítják, amígön választaniuk kell: iskolát látogassanak-e, hogy megszerezzék a legelemibb tudást, vagy ezt elkerülve a vallásos követelményeknek feleljenek meg, minthogy az újabb rendelkezések alapján ezt a kettőt egymással összeegyeztetni nem lehet. A rendeletek beleátkoznak legfőképpen és leg-szentebb hitelveinkbe, ilyenformában azokat semmi-képen el nem fogadhatjuk. Feltételezzük, hogy a közoktatásügyi kormány belátja, milyen viaszás helyzetet teremt rendelkezéseivel és ráeszmél arra, hogy se nem méltányos, se nem nemzeti érdekeket szolgáló cselekedet, ha sokezer gyermektől el-vonja az élet lehetét: a kulturát. Lehetetlen, hogy ne jöjjön rá arra a sarkalatos elvre, hogy a vallási kérdés erőszakos és kegyetlen kiirtásával egyidejűleg kiölök az ártatlan gyermekek lelkéből a jó erkölcsöket és a jó tulajdonságokat.

Reméljük és elvárjuk, hogy a kormány többszázézer ember követelményének és vallásos érületének figyelembevételével igyekezni fog a zsidó vallás mélyen sértő rendeleteket hatálytalaní-tani és a lelkiismereti szabadság kellő biztosítása céljából újabb rendelkezéssel a zsidó vallásu gyer-mekeket a szombati írás és rajzolás alól az összes tanintézetekre kiterjedő jogérvénnyel egyszer s min-denkorra fel fogja menteni.

A kongresszus a hitközségek autonomikus jogának megsértését látja abban is, hogy a rendel-kezések megvonják a zsidó iskoláktól a nyilvános-sági jogot. A kongresszus kinyilatkoztatja, hogy

Már nem is beszél. Pár perc alatt egy élet rop-pan össze nemcsak lelkiileg, de testileg is.

Jó színészek-e a vilnaiak? Vagy egyáltalán: színészek-e? Talán így lehetne megmagyarázni: annak az orosz gettósidónak még a maga élete is sok; azzal se tud mihez kezdeni. És most, a nyelv erejében és a színpad végtelen lehetőségében előli, feléli, felemészti azt a sok el nem élt életet, él a nagyapák helyett, él a pogromban megölt apa, testvér helyett. Oh mennyi el nem élt élet; mennyi el nem szeretett szerelem, el nem csókolt csók, elmulasztott öröm. De a bánatban „főrbá“ vannak... sok, sok nemzedékre előre.

Amikor az öreg szabó vizontlátja a két régi segédét... nem tud az örömtől szóhoz se jutni. De hirtelen megjön a hangja s együtt zümmögik:

„A snáder mit a nádele...“
Mert a dal az, amit be kell hozni...
Amit el nem daloltak, el nem sirtak.

Jegyezzük fel a neveiket? „A vilnaiak“. Így, együtt, megkülönböztetés nélkül egyek ök. Kis, vagy nagy szerep: mindegy, hiszen az életben egész élettel „fordul elő“ mindegyik, mindegy, mi jut a színpadra belőle. De mégis: Orlika és L. Kadisonról, a két kitéző színészünkről verset kellene írni, mint Ivan Goll, a fiatal németországi zsidó költő Chaplinról írt. Stein és Samberg annyit életet élnek, amennyi szerepük; talán nincs is pol-gári életük, talán e két név fikció csupán, feles-leges megjelölés, legfeljebb az impresszárió számára való. Judith Lares asszony, Schneur, Bülow, Ana Braz... a színpadon így szerepelnek s így jegyezzük meg maguknak.

Műsorukról: Anski Dibukjával vlt a leg-nagyobb sikerük. De játszották „Uriel Acostát“ s Scholem Alejchem bohózatát. A modernek közül orosz írókat Andrejevét, Arcubasevet, Tolsztojt...

Még csak annyit: az erdélyrészi konferencián Temesváron a Dibukkal szerepelnek s igéretünk van: hozzánk is eljönnek.
Székely Béla

a román nyelvért minden áldozatot meghoz, de ezzel szemben kéri a kormánytól, hogy az isko-lák belső életére vonatkozó autonómiáját ismerje el. A tanítási nyelv megválasztásának joga átme-netileg ruháztassék az iskolákat fenntartó hitköz-ségekre. Ezzel szemben már most kinyilvánítjuk őszinte hajlandóságunkat arra, hogy megfelelő át-mentési idő engedélyezésével iskoláink fokozatosan áttérnek az állam nyelvén való oktatásra.

Biztosítjuk a magas kormányt, hogy min-denkor a legnagyobb készséggel igyekszünk eleget tenni állampolgári kötelezettségeinknek. Kérjük azonban a kormányt, tanúsítson velünk szemben több jóakaratot és Románia minden polgárával egyenlő bánásmódot.

A határozati javaslat után a kongresszus le-szögezte, hogy a javaslatot egyöntetűen hozták és az erdélyi zsidóság egy emberként áll fel jogai megvédésére.

A határozati javaslatot küldöttség viszi el Bukarestbe, átnyújtja a minisztereknek és meg-jelenik a királynál is.

A kongresszus a késő éjjeli órákban ért véget.

— Visszahívták a washingtoni francia követet. Párisból jelentik: Jusserand washingtoni francia követet visszahívták.

— Sváb vezérek iskolaügyi tárgyalása. Bukarestből jelentik: A svábság több vezető személyisége felkereste Anghelescu közoktatás-ügyi minisztert és a bánati német iskolák ügyében tárgyalt vele. A miniszter kijelentette, hogy a történelemnek, földrajznak és alkot-mánynak román nyelven való tanítása a ki-sebbségi iskolákban csakis ezen tantárgyak Ro-mániát illető részeire vonatkozik s hogy ennek a kérdésnek a tisztázására legközelebb rendelet fog kiadni. Hajlandó a miniszter eltekinteni attól, hogy a számtant román nyelven ta-nítsák. Egyéb tantárgyak romanizálásáról a megalkotandó törvény fog intézkedni.

ZSIDÓ KÖZÉLET

Táborbászáltak a sómérok Kétszáz zsidó oserkőz utazott Nagybányára

(Kolozsvár, július 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) Felejthetetlenül kedves látványban volt részük azoknak, akik kedden délután ott voltak a Tarbut-iskola udvarán. Ezidei táborbászallásuk előtt itt gyülekeztek Arad, Temesvár és Kolozsvár sómérai: mintegy kétszázötven kemény, barnarastult zsidó fiú. A déli órákban érkeztek meg az aradi és temesvári sómérok Herzog, Bing és Taub parancsnokok vezetésével. Délután négyre már az igazított Kolozsváriak is az Eötvös-utcai iskola udvarán voltak. A marosvásárhelyi cserkészek bejelentették, hogy csak egy nappal később indulhatnak.

Öt óraker néhány új leányoskerkészt tette le a fogadalmat az összes sómérok jelenlétében, azután felhangzott a harsány héber vezényszó:

— Löhimanót! Gyülekező!

Létszámolás után megérkezett Schwartz Miksa tábori parancsnok is s vele együtt lefényképezték a csapatokat. Hirsch Dezső dr. főparancsnok ezután röviden üdvözölte a sómérokat. Örömmel konstata, hogy a tavalyival szemben a második táborozásra számbelileg jóval megszaporodva indulnak el a sómérok s reméli, hogy ez a kirándulás mindegyik résztvevőjének felejthetetlen emléke lesz. A beszéd után Schwartz Miksa parancsnok felolvasta az esküszöveget az „első tábori ezred előtt” és figyelmeztette a fiukat azokra a köteleességekre, amelyeket mint sóméroknak és zsidó ifjaknak teljesíteniük kell.

Ezután a „Szou Ojnah” dallamára az egész tábori csapat elvonult a főparancsnok és a szülők tömege előtt. A bucszkodásnak nem akart vége szakadni és legtöbben az állomásra is kikisérték a Nagybányára induló oserkőzket. Szabályos hosszú sorokban vonultak ki a sómérok a pályaudvarra, ahol nyomban elhelyezkedtek a számukra kiutalt vagonokban. Nyolc vasuti kocsi lepett el szempillantás alatt a zsidobongó gyerekhad.

A vonatot csak hajnalban indul. A kis cserkészek elhelyezkednek, végigfeküsznek a padlón és padokon s egy félóra múlva már alszik az egész csapat. Mire felébrednek, már Nagybánya táján fog járni a vonat, ahol Isten szabad ege alatt három heti táborozás vár rájuk.

Letették a temesvári zsidó liceum alapkövét. Temesvárról jelentik: Ünnepeyes keretek között tegnap tették le a temesvári zsidó liceum új épületének alapkövét. Az új liceum a város által átengedett telken épül fel s az építéséhez már most hozzáfognak, úgy hogy őszire már a tanítás részben ott fog folyni. Az építésre 12 millió lejt irányoztak elő, melyből 4 milliót a temesvári zsidóság már lejegyeztett.

Erdélyi delegátusai a XIII. cionista világkongresszusra. Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség központi választási bizottsága Kertész Márton elnöklete alatt az eddig beérkezett választási jegyzőkönyvek alapján ma délelőtt állapította meg azoknak névsorát, kik az erdélyi és bánági zsidóságot a tizenharmadik cionista világkonferencián képviselni fogják. Delegátusokká választották: Dr. Weiszburg Chaimt, Giszkalay Jánost, Hirsch Jakabot (Nagybánya), dr. Klein Miksát és dr. Fischer Józsefet. Pótdelegátusok lettek: Klein Albert (Dés), Marton Ernő dr., Székely Béla, Klein Jakab (Bánffyahunyad) és Léb Ödön.

A nagyváradi zsidó liceum sorsa. A nagyváradi zsidó liceum helyzetének teljes tisztázására Konrád Béla dr. elnök, Kecskeméti Lipót dr. főrabbi és Fehér Márton dr. Bukarestbe utaztak, ahol Angheliescu dr. közoktatásügyi miniszter előtt kihallgatáson jelennek meg. A küldöttség memorandumot nyújt át Angheliescu miniszternek, melyben az iskola magyar tanítási nyelvéről szállnak sikra, mivel ez a tanulóknak anyanyelve.

Banditák megtámadták és kifosztották Bukarestben egy vonatot

Tűzharc a rablók és a vasutasok között. Eredménytelen a nyomozás
(Bukarest, július 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) Egy idő óta jószervezett tolvajbanda működik fantasztikus ügyességgel Bukarest vasuti raktáraiban. A rendőrség teljesen tehetetlen a betörőkkel szemben, amiből azt következtetik, hogy a bandában vasutasok is vannak, sőt olyan személyek, akik lényegesen befolyásolják a titokzatos ügyben való nyomozást. Tegnapról mára virradó éjjel a filareti állomás személyzete és a negyed lakossága valóságos harcot vívott meg a bandával, amely páratlan vakmerőséggel megtámadta az egyik berobogó tehervonatot és kifosztotta. A rablás a következőképpen történt:

Este tizenegy óraker a Giurgiú felől jövő 3199. számú tehervonatot közvetlenül a Filareti-állomás bejárata előtt megtámadták. A többtagú felfegyverkezett banditacsapat eleje ment a szerelvénynek. Az egyik felugrott a menetét lassító mozdonyra

és revolverrel kényszerítette a gépészt, hogy állítsa meg azonnal a vonatot, különben halál fia. A vonatvezető kénytelen volt engedelmessé válni s

erre a rablók körülfogták a vonatot és azután hozzáfogtak a vagonok feltöréséhez.

Két üveg sör 3080 lejt

Egy korcsmáros állandóan fosztogatja vendégeit. A felesége korhüccsai vette a lakót. Bevonják az italmérés engedélyüket

(Kolozsvár, július 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) Kellemtelen kalandja akadt hétfőn este Zamfir Miklós kajántói lakatosnak. A munkából jövet táradtan betért Balog György korcsmájába, a Kiss-utca 32. szám alatt és egy üveg sört rendelt. Nagy meglepetésére a ferge korcsmárosné két üveggel hozott és letette Zamfir elé az asztalra. Senki nem volt rajtuk kívül a korcsmában, a lakatos tehát szóba ereszkedett Balognéval. Kiitta a sört és fizetni akart. Belső zsebéből előhuzta pénztárcáját, hogy kivegyen belőle husz lejt, de Balogné hangos nevetéssel kikapta kezéből a tárcát és kifutott vele az ivóból. Atszaladt a hálószobába s a pénzt az egyik ágyba rejtette.

A meglepett Zamfir először tréfára vette a dolgot és bekiáltott az asszony után, hogy adja vissza a tárcáját, mert sürgős dolga van és el akar távozni. De hívására senki sem mutatkozott. A lakatosnak kezdett nem tetszeni a dolog és, most már erősebben kezdte követelni a pénzt. Benézett a másik szobába, de ott sem talált senkit. Kiment az udvarra s ott a lakók hallatára kiáltotta be Balognét, hogy hozza vissza a pénztárcáját. De az asszony helyett maga a tulajdonos került elő, aki rátámadt Zamfirra, hogy ne csapjon lármát, mert kidobja. Ha részeg, menjen haza s feküdjék le. De előbb fizesse meg a másik üveg sör árát is.

Zamfir tiltakozva kérte ki magának, hogy öt részegnek nézzék és természetesen nemcsak megtagadta a tíz lejt kifizetését, hanem követelte, hogy az elvett háromszázötven lejből adják vissza a nekijáró összeget. Balog azonban olyan fenyegető módon lépett fel ellene, hogy a lakatos kifizette a tíz lejt. A tulajdonos ekkor galléron fogta s kitészkolta az utcára.

A kétségbeesett ember az állomásra sietett és a vasuti rendőrségnél feljelentést tett Balogék ellen. Mencu János legénységi tiszt azonnal elment a korcsmába és tudakolni kezdte, hogyan történt az eset. A ház lakói elmondották, hogy Zamfir nem az első ember, akit a Kiss-utcai korcsmában kiraboltak. Balogné, mikor látta, hogy a tanuk elene vallanak, odasugott a rendőrtisztnek, hogy simítsa el az ügyet és egy ötszázlejes bankjegyet csusztatott Mencu zsebébe. A rendőrtiszt azonnal jegyzőkönyvet vett fel a vesztegetési kísérletről és az egész esetről jelentést tett a központi rendőrkapitányságon. A rendőrség ma átiratot intézett a pénzügyigazgatósághoz, hogy Balogéktól vonja be az italmérisi engedélyt, a korcsmahelyiséget pedig zárassa be.

Balogék ellen ma újabb feljelentés érkezett a rendőrséghez. Dáni Lajosné és férje, valamint

Nyolc kocsi teljesen kitértettek. A csomagokat kézihajtányon szállították el.

Közben az inspekciós forgalmi tisztnek feltűnt, hogy a tehervonatot nem futott még be a jelzett időre s telefonált a vasuti kiterőhöz, ahol azt a választ kapta, hogy a 3199. számú tehervonatot már átfutott a váltón. Erre több munkás kíséretében elindult a vonat felkutatására. Az állomástól száz lépésnyire meghallották a vonat vészjelését, amelyet a rablók távozása után a kifosztott szerelvény gépésze leadott. A jévre nemsokára nagyobb csapat vasutas és a környékbeli lakosság odasietett a megállított vonathoz. Ekkor a sötétségből több sorlóvést adtak le az összeverődött csoportra. A rablók ugyanis visszatértek és folytatták akarták a zsákmányolást; de a tulerővel szemben kénytelenek voltak elmenekülni.

Az üldözésekre kirendelt rendőrök eredménytelenül tértek vissza, mert a rablók nyomtalanul eltűntek az elvitt értékes küldeményekkel egyetemben. A filareti állomásfőnök azzal mentegetőzik, a pályaudvar személyzete oly kis létszámu, hogy állandó életveszedelem közben sem képes kellő őrizetet gyakorolni az árukézszetekre. A nyomozás folyik, de eredményre alig van kilátás.

Bokor János lakók közösen panaszt emeltek a háztulajdonos ellen, aki állandó terrorjával megzavarja házi nyugalmukat és életveszedély fenyegetésekkel zaklatja őket. Dánfiné elmondja a feljelentésében, hogy július tizennegyedikén Balogné hivatalosan bement a lakására és minden alap nélkül nagy botrányt csapott, sőt halállal is megfenyegette. Másnap pedig, amikor a kutra ment, Balogné ott várta már és a kezeiben levő korhüccsrel vérszereverte Dánfinét, akinek feljelentésére a rendőrség külön is eljárást indított Balogné ellen.

— Tordaaranyos új állomást kapott. A bukaresti CFR-vezérigazgatóság hivatalos lapjának legutóbb Kolozsvárra érkezett száma közli a negyedik kerületi igazgatósággal, hogy a körzetébe eső Baia de Aries feltételes megállóhely számára a kormány rendes személy-, podgyász- és teheráruforgalmi állomást engedélyezett. A berendezés és a személyzet kinevezése már a napokban megtörténik.

— Angliában és Párisban hóhullám. Németországban viharok pusztítanak. Londonból jelentik: A hőség változatlanul tart. Tegnap harmincnégy fok Celsius volt árnyékban. Párisban harminchét fokos meleg volt. A hőségnek több áldozata is van. Berlini távirat szerint hatalmas szélvész pusztított tegnap egész Németországban. Sok helyen telefon- és távirópoznákat döntött ki a vihar, másutt a közlekedés szakadt meg. A vetésekben is nagy a kár.

— Sebészkongresszus Londonban. Londonból jelentik: A walesi herceg ma megnyitotta a minden harmadik évben ismétlődő nemzetközi sebészkongresszust, ezuttal a hatodikat, amelyen mintegy ötszáz sebész vesz részt a világ minden részéből. A kongresszuson beszámolnak a sebészterén újabban elért eredményekről.

* A fejfájás, szédülés, mellszorulás, szivdobogás oly eseteiben, melyek dugulástól származnak, a Ferenc József keserűviz kitisztítja az emésztés utjait és elhárítja a vértulást. (3)

Eredeti gyári árak!

Eredeti gyári árak!

„HELIOS”

kötött-szövött árugyár lerakata
Cluj, Piața Unirii
(Főtér)

7.

Óriási választék kötött és szövött árukból, harisnyák és keztyűkből!

H
Az Uj Kelet az egy napilapja.
Az Uj Kelet cikkének jelölésével eng
Elfizetési árak: Egy félre 320 lejt
Felelés szerkesztő: I

Emlékezzél

A közoktatás

Több mint egy évtizeddel ezelőtt készült. A kirándulás nap volt, délután, amely vitte volna még folyt a tanítás. Ekkor áll elő a nazi tanár, — és szónok kíséretében

— Kedves K. legyen azíves teljes. Ma délutánra kirándulok azonban nem. Aira kérjék tehát, alól, hiszen alig egy sötétedik.

Bevallom, a így válaszoltam:

— Nagytisztur, mint világi ember

e kérelemmel, a választ rövid lett volna. Ő nem tudja, nem tudom

mi szombatunknak a hetem! Őnek az az

cessiót kell tennem a mi tizparancsolat

én, zsidó hitoktatón

hogy nekünk a szabály

kezelt meg a szombat

parancsolat rendelt

sohasem volt és néve

néve, hogy valamely

bárkit is abszolút

engedélyt kell a követke

— Állom a ves

Kollega Ur!

— Feltételek hívja

tanítványait, deti

előttük, az órára

felmenti őket ráznál

„kódj”, vagy parancsolat

megtanulnak az Önök

tízparancsolatát a miénkben

; kértél őket, csak egy

Főlölesges engem

tüstént békéltet

lett semmi. És m

ató, feltételezve, Ur,

világi ember hanem

valamely véleményez

sére a szombatunkhoz,

ti házi Méltóságtól:

— Eszébe öbeljeit

a saját teltme alól

felment háborgása, meg

— Eszébe rancsolatunk

hanem azt is tan

kodjál”, hat nap

magunkért, mások

És ennek a par

dolja-e? — szent

fele megszentégt

és ember nem

csolat között, me

cedensen elindult

másikat, vagy tö

lött-e, hogy az

egyezik a miénk

„ne kívánd” kez

felebarátja kincse

Dés

HIREK

As Uj Kelet az egyetemes erdelyi és bányai zsidóság napilapja.
 Az Uj Kelet cikkeinek utanyomasat csak a forras megjelolesével engedjuk meg.
 Elfizetesi arak: Egy honapra 60 lei, negyedevre 170 lei, felévre 320 lei, egész évre, 620 lei.
 Feleles szerkesztő: Marion Ernő úr.

Emlékezzél meg a szombat napról! A közoktatásügyi miniszter figyelmeibe

Több mint egy évtizeddel ezelőtt történt. A dési állami főgimnázium tanuló ifjúsága kirándulásra készült. A kirándulás napja szombatra esett. Szép déli nap volt, délután fél 4 órakor indult a vonat, amely vitte volna a kirándulókat. Aznap délelőtt még folyt a tanítás; én éppen hittan órára készültem. Ekkor állt előm a kirándulás vezetője, főgimnáziumi tanár, — a református esperes, kiváló pap és szónok kíséretében.

— Kedves Kollega Úr, egy szivességért jövünk, legyen szives teljesítse! — mondja az esperes. — Ma délutánra kirándulás van tervezve; a zsidó tanulók azonban nem mernek elutazni a szombat miatt. Arra kérjük tehát, adjon nekik felmentést a szombat alól, hiszen alig egy fél órától van szó, azután besötétedik.

Bevallom, a homlokom verejtékezni kezdett és így válaszoltam:

— Nagytiszteletű Kollega Úr! Ha a tanár ur, mint világi ember, egyedül jött volna hozzám a kérésrel, a válasz nagyon egyszerű és nagyon rövid lett volna. Ön, Tanár Úr, mint világi ember, nem tudja, nem tudhatja, mennyi szentség fűződik a mi szombatunkhoz; kérését, sajnos nem teljesíthetem! Önnek azonban, Nagytiszteletű Úram, concessiót kell tennem. Feltételezem, hogy Ön ismeri a mi tizparancsolatunkat; legalább annyira, mint én, zsidó hitoktató az Önökét. Tudja, tudnia kell, hogy nekünk a szombat szentül tartását az „Emlékezzél meg a szombat napról“ kezdetű negyedik parancsolat rendeli el. S bár zsidó hitoktatóknak sohasem volt és nincs joga, felhatalmazása arra nézve, hogy valamely vallási parancs megtartása alól bárkit is abszolváljon, Önnek, kedves Kollega Úr, engedményt kell tennem és teszek is, bármi legyen a következménye, — de egy feltétel mellett!

— Állom a feltételt, rendben vagyunk, kedves Kollega Úr!

— Feltételem a következő: Ön azonnal egybe hívja tanítványait, a református tanulókat. Kihirdeti előttük, az én jelenlétémben, hogy egy fél órára felmenti őket a „ne loj“, vagy a „ne paráználkodj“, vagy a „tiszteld atyádat és anyádat“ parancsolat megtartása alól. Ezek mind benne vannak az Önök tizparancsolatában is, mint a szombat a miénkben; kérem, egy kicsiny félóra mentse fel őket, csak egy kicsiny félóra...

Fölösleges ugyebár elmondanom, hogy az urak engem tüstént békén hagytak és a dologból nem lett semmi. És most, mint tizenkilenc éve hitoktató, feltételezve, hogy a közoktatásügyi Miniszter Úr, világi ember lévén, nem a saját iniciatívájából, hanem valamely egyházi tekintély közbenjárására, véleményezésére nyult a mi családai kincseinkhez, szombatunkhoz, tisztelettel kérdem az illető egyházi Méltóságtól:

— Eszébe ötlött-e valaha, hogy saját felekezeti belijét a saját tizparancsolatuk bármelyikének köteleme alól felmentse, vagy annak megtartásában háborgassa, megakadályozza?

— Eszébe ötlött-e, hogy a mi negyedik parancsolatunk nemcsak a szombat szentültartását, hanem azt is tanítja, hogy „hat napon át munkálkodjál“, hat napon át dolgozzunk, verejtékezzünk magunkért, másokért, a társadalomért, az államért. És ennek a parancsolatnak egyik fele — gondolja-e? — szent marad akkor is, ha a másik fele megszenteltelennittek? Eszébe ötlött-e, hogy az ember nem disztinválhat az isteni tizparancsolat között, mert akadna talán ember, aki a precedensen elindulva, ezen parancsolatok közül egy másikat, vagy többeket is nullifikálna? Eszébe ötlött-e, hogy az Önök tizparancsolata nagyjában egyezik a miénkkel, melyek között ott van a „ne kívánd“ kezdetű is, miért kívánja Ön tehát a felebarátja kincsét, a felebarátja — szombatját...
 DÉS
 Klein Nándor

— Károly trónörökös elnököl a legfőbb haditanács ülésén. Bukarestből jelentik: Károly trónörökös holnap a fővárosba érkezik, hogy elnököljön a hadsereg legfőbb tanácsának ülésén.

— A bukaresti sajtó tiltakozik a galaci letartóztatások ellen. Bukarestből jelentik: A mai „Adeverul“ éles hangon tiltakozik a hatóságok tulkapasai ellen a lapokban megjelent cikkekkel kapcsolatosa. A lap szerint több vidéki városban tegnap letartóztatták az egyes lapok, így többek között a galaci „Pijamana“ felelős szerkesztőjét és kiadóját bizonyos cikkek miatt. Felémeli szavát a sajtószabadság érdekében.

Nagyváradon is horribilis adókat vetettek ki a kereskedőkre. Tudósítónk jelenti: A kereskedelmi és iparkamara terjedelmes memorandumot intézett a városi tanácshoz, amelyben interpellációt kéri, hogy a horribilis adókirosások végrehajtását függeszték fel. A városi tanács legközelebbi ülésében fogja tárgyalni a beadványt.

— Marmorek és a Balfour-deklaráció. A most elhunyt Marmorek tanárt egyáltalán nem elégitette ki a balfouri deklaráció és a lassu kolonizáló munka ellenzékbe kergette a különben is mindig ellenzéki tudós harcosát a zsidó mozgalomnak. Ez a magyarázata az alábbi kis epizódnak, mely Marmorek életének egyik legjelentősebb pillanatának kedves és meleg jellemzője.

1917 november 3-án történt, a Balfour deklarációját követő napon. Marmorek magából kikelve, lélekszakadva rohant be a temesvári Lloyd-kávéházba, ahol a cionisták törzsasztala volt. Szemei könnyesek voltak, alig tudott beszélni. Az asztalra tett egy táviratot. Jean Fischer küldötte Amsterdamból: a balfouri deklaráció volt.

Néhány perc múlva azután Marmorek a következő anekdotát fűzte a balfouri deklarációhoz:

— Trubeckoj herceg aggastyán korában is kitarotom és hevesen udvarolt a cári udvar ifjú hölgyeinek. A hölgyek állták az ostromot, amely természetesen csak a platói koretek között maradhatott. Az udvar egyik szépe azonban borsot akart törni Trubeckoj herceg orra alá és a leghevesebb ostrom pillanatában — igent mondott.

Az aggastyánt megdöbbenette a váratlan és a számára kiaknázhatalan siker, majd magából kikelve ugrott fel:

— Kikérem magamnak az ilyen tréfát. Jól tudom, hogy kinek a bosszaja ez.

— Így vagyunk Palesztinával és a balfouri deklarációval — mondotta gunyosan.

Az anekdota szerencsére nem annyira igaz, mint amilyen szellemesen aplikálta az Istenben boldogult derék harcosunk, a hevesvéri Marmorek professzor. sz. b.

— Az új prefektus Kolozsváron. Tegnap délelőtt Kolozsvárra érkezett Septimiu Muresan Kolozsvár és Kolozsmegye új prefektusa. Septimiu Muresan egyelőre csak informálódni jött, hivatalát csak e hó végén foglalja el. Az Uj Kelet munkatársának, aki az új prefektusnál programja iránt érdeklődött, kijelentette, hogy programot még nem adhat, előbb tanulmányoznia kell az itteni viszonyokat. Az új prefektus erdélyi származású, Kiszéken született, tanulmányait Bukarestben, Berlinben és Párisban végezte. Eddig Marostordavármegyében látta el a prefektusi teendőket. Septimiu Muresan biztosította munkatársunkat arról, hogy a legnagyobb jóindulattal és a legkorrektebbül fog eljárni. Az új prefektus ma Konstancába utazik, ahonnan a jövő hét folyamán tér vissza Kolozsvárra.

— Megbüntették a bukaresti gyógyszerészeket. Bukarestből jelentik: A fővárosban több gyógyszerészt súlyos pénzbüntetésre ítélték, mert orvosi recept nélkül árusítottak kokaint, morfiomot és tiltott gyógyszereket.

— Uj kommunisaper Budapesten. Budapestről jelentik: A kommunista párt márciusi gyűlése miatt letartóztatott Stromfeld Aurél a vörös hadsereg volt vezérkari főnöke és munkatársai ellen az ügyesség benyújtotta a vádiratot, amely az állami és társadalmi rend felforgatásával és megsemmisítésére irányuló büntetvel vádolja őket. A tárgyalást ősszel tartják meg.

— Nincs pénz a falvakban. Nagyváradról jelentik: Biharmegye közigazgatási bizottságának mai ülésén Fildan Viktor főjegyző jelentette, hogy az új adótörvény következtében a legtöbb községben nincs pénz. Az adófizetés teljesen szünetel és a községek nemcsak alkalmazottaikat nem tudják fizetni, de a legsebélyebb kiadásokra sincs pénz. Stürgös intézkedést indítványozott a kormány felvilágosítására. Jelentése további részében közölte a bizottsággal, hogy a fenyőerdőkben milliós károkat konstattált. Az erdőket ugyanis kisajátították, de gondozásukkal senki sem törődik, mert a tulajdonosoknak már nincs joguk erre, az állam pedig még nem vette át a készleteket.

— Megpofozta, mert nem vitt neki ajándékot. Gold Bernát kereskedősegéd feljelentést tett a kolozsvári rendőrségen Anastasiu vámtügynök ellen, aki ma délben tetteglettel inzultálta, mert nem vitt neki egy pár cipőhöz való talpbőrt. Feljelentésében a segéd azt állítja, hogy Anastasiu állandóan zsarolja a vámhivatalnál eljáró kereskedőket. A vizsgálat megindult.

— Szabadlábra helyezték Bartos Sándornét. Nagyváradról jelenti tudósítónk: Megirtuk tegnap, hogy Bartos Sándor városi szolga tizenhároméves Irén lánya gyanus körülmények között hirtelen meghalt. A szomszédok a lány mostoháját gyanúsították és a feltűnt tömeg meg akarta lincselni Bartosnét, akit letartóztattak. Ma délelőtt Sólyom Kálmán vizsgálóbíró, dr. Szőke és dr. Nádai törvényszéki orvosok felboncolták Bartos Irént és megállapították, hogy a halálát tüdőgyulladás okozta. Tekintettel arra, hogy bűntény nem forog fenn, a vizsgálóbíró rendeletére Bartosnét szabadlábra helyezték.

— A Leviathan világrekordja. A világ legnagyobb hajója, a Leviathan első utja alkalmával megjavította a sebességi világrekordot, amennyiben egy óra alatt 28.04 csomó sebességgel haladt. Az Európa és Amerika közötti átkelés alkalmával körülbelül 27 csomó átlagsebességet ért el. A Leviathan ezt a világrekordot igen kedvezőtlen időjárárszerű körülmények között érte el; golf-áramlatban és hideg vízben még a mostaninál is nagyobb teljesítményt várnak a Leviathantól. A Leviathan első utja alkalmával a hajó fedélzetéről szikratávíró útján értesítették Harding elnököt az új világrekordról.

— Multság, amely két ember halálával végződött. Gyergyószentmiklósról jelentik: A székelyföldi Bálbor községben egy csapat fűrészgári munkás mulatott. Fizetésekor nézeteltérésük támadt a korosmárossal, aki csendőrkért küldött. Az ittas munkások hangosan kikeltek a hatósági beavatkozás ellen, mire Macarie őrmester rálért a feleselőre. A többi munkás erre úgy elverte az őrmestert, hogy elájult, a vele volt Sionon Jánost, aki fegyverével igyekezett megmenteni felettesét, agyonverték. A megsebesült munkás is meghalt. A vizsgálat eredményét nem hozták nyilvánosságra.

— Németország vasuti anyagot szállít Jugoszláviának. Belgrádból jelentik: A jugoszláv kormány ratifikálta a Németországgal kötött egyezményt a vasuti anyagok szállítására vonatkozólag a jóvátételi számla terhére. A legközelebbi napokban már megkezdik a mozdonyok és vasuti kocsik szállítását.

— Kigyulladt egy besztercei imaház. Beszterceőről jelentik: Könnyen sulyos kárt okozó tüzeset tartotta izgalomban péntek éjjel a város lakosságát. Éjfél tizenkét órakor eddig még ismeretlen körülmények kigyulladt az Erzsézy-utcai imaház. A tüzet, amely már a közelben lakó Uziel Bodner rabbi és Schneider Bernát házát is fenyegette, sikerült idejében lokalizálni s így csak az épület tetőzete hamvadt el.

* Központi Télikert Bar teljesen ujjalakítva ismét megnyílt. Szenzációs műsor. Belépődíj nincs. Kezdeté este fél tíz órakor.

* Ha gummi-óvszert vásárolunk, ne fogadtunk el mást, csak „Ollá“-t.

* Gyomorhurutnál, májbetegségeknél épekőveknél a Ferenc József keserűviz használata gyakran rendkívül jó szolgálatot tesz. (5)

* Utazásra el ne feledjünk Diana sósor-szeszt magunkkal vinni. Általa egyszerű szolgálatast folytán megmenekszünk a gyakori rosszullétől.

almi tisztnek futott még be uti kiterőhöz, 3199. számon. Erre több vonat felkutatásra meghallottat a rablók levény gépésze gyobb csapat ag odasietett a ötétségből több ott csoportra. A folytatni akaróval szemben

rendőrök ered- a rablók nyom- s küldemények- másfönök azzal zemélyzete oly veszedelem köz- gyakorolni az folyik, de ered-

aszt emeltek a terrorjával meg- reszélyes fenye- elmondja a fel- yedikén Balogn minden alap nél- alállal is megte- a kutra ment, eiben levő kor- kinek feljelenté- st indított Ba-

lomást kapott. g hivatalos lapjá- ott száma közli a hogy a körzetébe gállóhely számára gyász- és teheraru- A berendezés és napokban meg-

isban hóhullám- ztitanak. London- lanul tart. Tegnap nyékban. Párisban A hőségnek több t szerint hatalmas z Németországban. zánkat döntött ki akadt meg. A veté-

Londonban. Lon- g ma megnyitotta métlődő nemzetközi atodikat, amelyen t a világ minden molnak a sebészet tről.

mellszorulás, sziv- k dugulástól szár- rúviz kitisztítja az értolulást. (3)

Eredeti gyári arak!

S" ar lerakata irii

t és szövött keztyükben!

Közgazdaság

Husz pontot esett a lej Párisban. A lej a mai párisi zárlatnál a 9-es nyitásról 880-ra zuhant. A lejnek ezt a zuhanását részben az okozza, hogy a francia frank 33'45-ről 33'55-re javult a zürichi utózársdén.

Kereskedők panasza az adókiivetőbizottságok ellen. A kolozsvári kereskedelmi testületek érélyes felhívására és a sajtóban megjelent felszólításokra a kereskedők ma tömegesen jelentették be sérelmeiket részben a Sfatulnál, részben a kamaránál. A legszembetűnőbb panaszok akörül voltak, hogy a bizottság nem tett különbséget a különböző szakmájú üzletek között és tisztára benyomások alapján, tárgyi alap nélkül hozta meg döntését. Jellemző eset az „Excelsior” bazárüzleté. A múlt évben a Monostori-uton egy szegény özvegy, akitől elvették a trafikjogot, kis bazárt rendezett be néhány ezer lejt erő apróságokkal. A bizottság ezt az egyébként mindössze három hónap óta fennállott üzletet rövidárúzetnek minősítette. Egészen önkényesen, minden különös alap nélkül kijelentették, hogy a boltnak háromszáz-ezer lejt forgalma volt, és négyezernyolcszáz lejjel adóztatták meg. Egy nagyobb cég áru-raktárát kétszáz ezer lejtben becsülték meg. A kereskedő kimutatta, hogy százezer lejt felvett huszonnégy százalékra. A bizottság erre az adósságot is hozzávetette és az összeg hatszoros forgalmi értéke után állapította meg az adót. Tehát az adósságot is megadóztatta. A kereskedelmi testületek élnek törvényadta jogukkal és haladéktalanul panaszt tesznek a pénzügyminisztériumnál megalakított központi bizottságnál. Együttal ismételt felkérjük az adózat, hogy konkrét panaszainkkal haladéktalanul járuljanak akár írásban, akár szóval a kamarára, vagy Sfatul elé.

Érdeklődés erdélyi ipari cikkek iránt Angliában. Az angol-román kereskedelmi részvénytársaság átiratot intézett a kolozsvári kamarához, amelyben felszólítja ezt, hogy tegyen jelentést Erdély fémiparáról, üveg- és textiliparáról, piperecikkek gyártásáról és kézműi cikkek előállításáról. A részvénytársaság ugyanis intenzív kereskedelmi kapcsolatot akar létrehozni Erdély és Anglia között.

A kamara szemleutja. A kolozsvári kereskedelmi és iparkamra július 22-én kezdi meg szamosvolgyi szemleutját. Meglátogatják elsősorban Szamosújvárt, Dést, Bethlent, Besztercét és Naszódot. A rákövetkező héten a szemleutat más városokban folytatják.

A kamara közgyűlésének tárgysorozata. Megirtuk, hogy a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara régi székházába való visszatérése alkalmából augusztus 5-én itt ünnepélyes gyűlést tart, amelynek első pontja a székház birtokbavétele lesz. Az elnöki közléseken kívül előterjesztik az ügyforgalmi jelentést és az 1922/23. évi költségvetést. Állásfoglalás történik az új spekulatörvény és az adókiivetések ellen, továbbá a községi adók és illetékek ellen is. Az egyszázalékos forgalmi adó tekintetében határozatot kell hoznia a gyűlésnek, amely tiltakozni fog több ipari kormánybiztos káros önkénykedése ellen. Foglalkozni kíván továbbá a közgyűlés az idegen vagyonok lefoglalásával, a választott bíróság ügyével, a karácsonyi vásár

megtartásával, a tisztviselők tuloradijának megállapításával és Corbu Augustin ideiglenesen alkalmazott fogalmazó véglegesítésével. A közgyűlés délelőtt 10 órakor kezdődik. Délután az ország minden kereskedelmi és iparkamarai küldöttjének részvételével megtartják az első országos kamarai kongresszust. Ezen, mint ismeretes, tiltakozó javaslatokat fognak tenni a spekulatörvény, az adó-törvény, a városi illetékekről szóló törvény és az idegen vagyonok lefoglalását elrendelő törvények végrehajtási módja ellen.

Csatlakozás a Kereskedők Tanácsához. A kolozsvári Sfatulhoz Szilágysomlyóról beadvány érkezett, amelyben a kereskedők bejelentik a Sfatul Negustoreschoz való csatlakozásukat. Bejelentésüket azzal indokolják, hogy a mai kereskedelemellenes irányzat közepette az erőket egyesíteni kell. A hidalmási Sfatulfiókot a jövő héten fogják megalakítani.

Vasúti vonal köti össze az Adriát a Dunával. Belgrádból írják: Jugoszláviában erősen törekcsenek arra, hogy a Dunát vasúti vonallal összekössék az Adria-tengerrel. Az előkészítő munkák már annyira haladtak, hogy ősszel elkészülnek a Parácsi—Stalác, továbbá a Zajecar—Uzice—Sarajevo—Metkovic vonalak és megkezdik a közlekedést.

Idegen konzulátusok új beosztása. Bukarestből jelentik: Az olasz kormány Ploestiben új olasz konzulátust állított fel. A konzulátus hatásköre kiterjed Prahova vármegyére és a bukaresti vezérkonzulátus fenhatósága alatt áll. A kereskedelmi és iparminisztérium közlése, hogy a román-francia konzulátusok hatáskörei beosztásában alábbi változások állottak be: Pierre Daubrée, francia főkonzul Bukarestben: hatásköre Munténia, kivéve Braila megyét. Honoré Raux francia konzul Galatji, hatásköre Moldova, Bukovina Besarabia, Dobrudza és Braila megye.

A mai valutapiac

A lej szilárdulása. Esnek a nyugati devizák. A német marka lanyhulása. A magyar korona gyengülése. Javult a svájci frank

(Kolozsvár, július 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) A lej 9-es párisi árfolyamat egy a előtőzsdén, mint a nyitásnál megtartotta. A lej párisi szilárdulását az is elősegíti, hogy a francia frank javult Zúrichben és pedig 33'35-ös zúrichi zárlatnál a mai tőzsdén 33'45-re. A külföldi devizák számottevően estek, úgy a helyi, mint a bukaresti pénzpiacra. A pénzügyi körök azonban nem biznak a lej tartós javulásában. A német marka újabb gyengülő irányzatot mutat Zúrichben. A mai zárlatnál már 23-mal jegyzik. Belföldön tovább esett az árfolyama, amiért is tartózkodtak a vételtől. A magyar korona a mai zúrichi zárlatnál egy fél pontot vesztett az árfolyamából. Ennek ellenére a budapesti devizaközpont a külföldi devizák árfolyamát nem emelte. Belföldön az esés a forgalomra semmi hatással nem volt. Változatlanul nagy kötések történtek. A svájci frank javuló irányzata a newyorki és londoni tőzsdén ma is tartott. Zúrichben állandóan vesztit értékeléséből a newyorki és a londoni kifizetés. A font 23'28-ra esett.

Irányzat: Lejben és német márkában esés.

Július 18-án 100 lejért fizettek Kolozsvárt:
4600—4800 külföldi magyar koronát,
7500—7700 belföldi magyar koronát,
8'93—8'93 francia frankot,
2'93—2'94 svájci frankot,
0'52—0'52¹/₂ dollárt,
1186—1187 olasz lírát,
116000—117000 német márkát,
36000—36300 osztrák koronát,
1700—1705 cseh koronát,
0'11-10—0'11-20 font sterlinget.

Valutapiac július 18-án:

Bukarest. Devizák: Páris 1130, London 898, Newyork 197, Róma 843, Zúrich 3425, Prága 595, Bécs 28'50, Budapest 220, Berlin 8¹/₄.

Bukarest. Valuták: Napoleon 730—740, Márka 12—13, léva 170—180, török lira 125—130, font sterling 900—905, francia frank 1190—1192, svájci frank 35—35¹/₂, lira 870—880, drachma 500—525, dinár 220—230, dollár 203—205, lengyel marka 20—21, osztrák korona 28—29, magyar korona 150—160, cseh korona 580—590.

Zúrich. Nyitás—Zárlat: Berlin 23¹/₂—23, Newyork 572—572'50, London 2628—2628, Páris 3345—3345, Milano 2452¹/₂—2455, Prága 1712¹/₂—1712¹/₂, Budapest 6'50—6, Belgrád 605—605, Bukarest 295—295, Varsó 45—45, Bécs 80'75—81, Bécs lebélyezett —.

Páris. Nyitás: London 7835, Newyork 1706, Berlin 7, Róma 7350, Prága 5125, Bukarest 900, Zúrich 298, Bécs —, Varsó —.

Párisi zárlat: Lej 8'80.

Zúrichi utózársde: Lej 2'95.

A budapesti devizaközpont hivatalos árfolyamai: Napoleon 3337—3457, lej 44—48, font sterling 38890—40690, marka 490—570, olasz lira 366—386, francia frank 495—515, szokol 254'00—266'00, svájci frank 1480—1520, osztrák korona 1195—1295, dinár 9000—9400, dollár 8466—8766, lengyel marka 700—780.

Leszállított árak!

HARISNYA,
KEZTYÜ ÉS
KÖTÖTTÁRU
KÜLÖN-
LEGESSÉGEK
EREDETI
GYÁRI ÁRBAN
ARUSITTAT-
NAK

BLATT

Leszállított árak!

KÖTÖTT-
SZÖVÖTT
ÁRUHÁZA
CLUJ
KOLOZSVÁR
FÖTÉR 13.
SZÁM
ALATT

Állami tisztviselőknek külön engedmény!

Mégis csak CZINK fest, tisztit vegyileg legszebben, legolcsóbban Cluj

ROSENTHAL ÉS MEISSENI PORCELLAN, OLASZ-
ORSZÁGI MÁRVÁNYFIGURÁK ÉS MÁS UJDONSÁGOK ÉRKEZTEK

★
Figyelem a
kirakatokra!
★

FISCHER

CLUJ-KOLOZSVÁR, PIAȚA UNIRII 13. TELEFON 10-02

★
Figyelem a
kirakatokra!
★

SZÍNHÁZ

Bes

a magyar színház
Kemény gazda
energiát kimerítő és
megfeszítő nemes
nos küzdesnek nyo
tötte a magyar szin
A közönség támo
áldozatkész volt. A
adók, amelyek eg
szinpadai művészet
még szaporodtak. I
ként sújtják a rom
vizont azoknak bu
a rendkívüli állar
amelyet élveznek.
teljesen a maguk
nan semmiféle segí
nehezedő terhek t
erejét.

Külön szom
kolozsvári magyar
állam minden föls
butoraktárát, kel
évedig még legalá
dolgozat, ez évad
csönként sem kap
ien fölszerelési da
Igy tehát emberf
találékonytágnak
munkájával kellet
alatt gyűlt össze
téri színházban.

A művészi
megvalósítása mi
lyokba ütökzik.
lyokat az a rend
vészet szabad fejlő
gyarország terület
kiegészítésére, fölf
nek hozhatók. Ak
objektive akarja é
a színház törekve
tornyosulnak.

Az idei éva
dődött és az utó
volt. Ez alatt az
3 hangverseny é
ban. A 478 előa
adás, 72 éjjeli el
irjusági előadás
során a következ
(Előadó: Seprődi
László), Petőfi z
adó: Seprődi Já
Kiss Ernő), Gül
Es Pippa táncol
Cigánybáró (Elő
csikó (Előadó:
Rokkant huszár
a kis lány (Elő
(Előadó: Nyirő

Hat előad
lust is rendezet
sok során s en
volt a műsora
Szent Antal cs
bille (Anatole
mény (Heyam
mann), Makran
A Petőfi
egy hétig tart
meg a színház.
került Herczeg
és halál, a Jár
hangverseny,
valamint a Co
letes lelkesedés
házban. Meg
Madách Imre
ját is, de a m
ból megtiltot

Grü

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

Beszámoló

a magyar színház 1922—23-iki évadjáról

Kemény gazdasági és művészi harc, minden energiát kimerítő és minden idegszálát pattanásig megfeszítő nemes munka, a létért való folytonos küzdelem nyomasztó bizonytalansága fűtötte a magyar színház most végződő évadját. A közönség támogatára példátlanul lelkes és aldozatkos volt. Am az elviselhetetlenül súlyos adók, amelyek egész Romániában folytják a színházi művészetet, nem enyhültek, de sőt még szaporodtak. Igaz, hogy ezek az adók egy-ként sújtják a román magánművészeket is, de viszont azoknak busásan megtérül ez a terhük a rendkívüli állami és városi támogatásból, amelyet élveznek. A magyar színházak azonban teljesen a maguk erejére vannak utalva sehonnan semmiféle segítséget nem kapnak, a rájuk nehezedő terhek tehát kisajtolják minden élet-erejét.

Külön szomorú katasztrófa emellett a kolozsvári magyar színházak az, hogy az állam minden fölszerelésit, diszleteit, ruhátárát, butoraktárát, kellektárát átvette s a tavalyi évadig még legalább kölcsön adta a szükséges dolgokat, ez évad kezdetétől azonban még kölcsönként sem kaphatott a magyar színház egyetlen fölszerelési darabocskát sem régi otthonából. Így tehát emberfölötti aldozatkészséggel és a találgatásnak és szorgalomnak megfeszített munkájával kellett pótolnia azt, ami 130 év alatt gyűlt össze a Farkas-utcai és Hunyadi-téri színházban.

A művészi tervek és munka-programm megvalósítása minden lépésnél szíves akadályokba ütközik. S szaporítja ezeket az akadályokat az a rendelet, mely szárnyát szegi a művészet szabad fejlődésének, megtiltván, hogy Magyarország területéről a színjátszó erők pótlására, kiegészítésére, fölfrissítésére megfelelő erők legyenek hozhatók. Aki az alábbi statisztikai adatokat objektíven akarja értékelni, az ne felejtse el, hogy a színház törekvései elé rendkívüli akadályok tornyosulnak.

Az idei évad 1922. augusztus 26-án kezdődött és az utolsó előadás 1923. július 18-án volt. Ez alatt az idő alatt összesen 478 előadás, 3 hangverseny és egy táncestély volt a színházban. A 478 előadás közül 321 rendes esti előadás, 72 éjjeli előadás, 72 délutáni előadás, 13 utjassági előadás volt. Az ifjúsági előadások műsorán a következő művek szerepeltek: Ernani (Előadó: Seprődi János), Tolonc (Előadó: Rajka László), Petőfi zenetörténeti hangverseny (Előadó: Seprődi János), János vitéz (Előadó: Dr. Kiss Ernő), Gül Baba (Előadó: Rózsa József), És Pippa táncol (Előadó: Dr. Császár Károly), Cigánybáró (Előadó: Dr. Császár Károly), Sárka csikó (Előadó: Pálfi Márton), Költő és halál, Rózsákant huszár (Előadó: Kovács Dezső), Három a hisztéri (Előadó: Márton József), A kincs (Előadó: Nyirő József).

Hat előadásból álló irodalmi munkás-cyk-lus is rendezett a színház a rendes esti előadások során s ennek a ciklusnak a következő volt a műsora: Éjjeli menedékely (Gorkij), Szent Antal csodája (Maeterlinek) és Grainque-bille (Anatole France), Kiséreték (Ibsen), Remény (Heyermans), És Pipa táncol (Hauptmann), Makrancos hölgy (Shakespeare).

A Petőfi születésének 100-ik évfordulóját egy hétig tartó ünnepi előadás-cyk-lussal ülte meg a színház. E ciklus keretében bemutatásra került Herczeg Ferencz ünnepi játéka a Költő és halál, a János vitéz, egy Petőfi zenetörténeti hangverseny, részletek a Tigris és hiénából, valamint a Coriolanus-ból. A közönség kegyeletes lelkesedéssel ünnepelt ez este a színházban. Meg akarta ünnepelni a színház a Madách Imre születésének 100-adi évfordulóját is, de a minisztérium államrendészeti okokból megtiltotta, hogy az Ember tragédiája

színpadon lássék meg, s miután semmiféle felvilágosító munka nem tudta a hatóságokat e tilalom visszavonására bírni, a Madách-ünnep elmaradt.

Az operák közül műsoron voltak: Alarcosbál, Ernani, Eladott menyasszony, Bohémélet, Bajazzok, Manon, Pillangó kisasszony, Trubadour, Mignon, Traviata, Hegyek alján, Faust, Sevillai borbély, Lakmé, Hoffmann meséi, Parasztszobor, Rigoletto, Nürnbergisbaba, Susanna titka, Zsidónő. Maradandó emlékü reprimék és újdonságok voltak a Mária, Pénztárca, Romeo és Julia, Partuffe, Liliom egy csirkefogó élete és halála, Gyurkovics leányok, Bolond, Suhancz, Magdolna, Tavasz ébredése, Julia kisasszony, R. U. R. előadásai.

Az előadott darabok közül 235 volt magyar szerző műve és 243 idegen szerzőé. 45 premiérje volt a lefolyt évadban a magyar színházak. A premiérek műfaj szerint így oszlottak meg: Bemutatásra került 31. prózai mű és 14 énekes (opera és operette). Nevesebb vendégei voltak a színházak: Sándor Erzsébet, Svördström Valborg, Burián Károly, Bartók Béla, Nirschy Emilia, Athanasiu Jean, Nicolescu Basu. Három erdélyi író eredeti művét mutatta be az évad folyamán a színház: Bárd-Oszkár Citeráját, Indig Ottó Játék-át és Pálffy né Gúlcsey Irén Kincsét. Kegyeletesen ünnepelte meg a színház február 20-án a magyar színészet nesztörának, Szentgyörgyi Istvánnak 82-ik születési évfordulóját.

Az új évad 1923. augusztus 16-án fog kezdődni s a magyar színház igazgatósága erős hittel, törhetetlen energiával és szárnyaló reménységgel készíti elő a küszöbön álló évad munkatervét.

SPORT

Egyetértés—NAC 1:0 (1:0). Ma, szerda délután, 7 órakor játszották le a bajnoki döntőt, melynek alapján Nagyvárad bajnoksapata az Egyetértés lett. A gólt Micsinay lötte a három tartalékkal játszó NAC kapujába. Szükségbír: Vasilescu. Az eredmény alapján a Victoria ellenfele vasárnap a bajnoki elődöntő során az Egyetértés szerencsés csapata lesz.

Elmarad a Haggibbor lengyel turája. A Haggibbor két hétre tervezett lengyel turája a rendező csapatok késedelmeskedése miatt elmarad. Nem tehet eleget tisabóv miatt a Haggibbor a Brasovia vasárnapra szóló meghívásának sem.

Uj sportegyesület Kolozsváron. A Rendőrtisztek SE vasárnap tartja meg alakuló közgyűlését. A csapat a futballon kívül a teniszt és birkózást fogja hathatósabban kultiválni. Ajánlatos volna, ha a Rendőrtisztek, Banktisztviselők, Ujságírók és a Renner Bőrgyár csapatai, mint harmadosztályú egyesületek játszanának a szövetség által kifizendő díjért.

A birák ülése. A kolozsvári birák testülete ülést tart ma este 8 órakor. A gyűlés foglalkozni fog a birákkal kapcsolatos legutóbbi eseményekkel, az aradi és temesvári bírósátrajkkal és a Comitatul Central határozatával.

A Stotter-serleg elődöntőjében a Haggibbor ellenfele mint erővesztő, a brassói Ivria lesz. A mérkőzés terminusában még nem állapodtak meg a csapatok.

A négynapos brassói sportünnepély. Szerdán, 25-én veszik kezdetüket az 1923. évi atlétikai bajnokságok, ötensége Károly trónörökös személyes asszisztálása mellett. Megelőzőleg a Károly kupaverseny számaint bonyolítják le 25—26-án s így a bajnokságokra csak 27—28-án kerülhet sor, ami az eredmények szempontjából nagy visszaesést fog eredményezni a tavalyihoz viszonyítva. Különböző eredményezni fog Uitz Rezső, legjobb súlylétlénk és rekorderünk, aki súlyos betegen fekszik.

A bécsi Hakoah két napos versenyén bebizonyította, hogy az atlétikában sem áll a többi sportegyesületek mögött. A fontosabb eredmények a következők: Első nap: 400 m. futás: 1. Ball (Hakoah) 53.4 mp. 800 m. futás: 1. Görög (MTK)

2 perc 02 mp. 110 m. gátfutás: 1. Muskát (MTK) 16.2 mp. 2. Ball (Hakoah). Rudigrás: 1. Ball (Hakoah) 3 méter. Második nap: 1500 m. futás: 1. Görög (MTK) 2 perc 43 mp. 2. Simon (Barkochba Berlin). Magasugrás: 1. Wettermann (WAE) 1.76 m. 2. Muskát (MTK) 1.73 m. 200 m. futás: 1. Lastig (Hakoah) 23.8 mp. Súlydobás: 1. Janusch (Sportklub) 11.15 méter. 400 m. gátfutás: 1. Muskát (MTK) 59.3 mp. Félórás páros futás: 1. MTK.

Pozsony. Makkabi—Pozsonyi TC 2:1.
Teschen. Hakoah (Bielitz)—Makkabi (Teschén) 1:0.

A bukaresti bajnokság sorsa. Vasárnap játszották le a döntőmérkőzést Bukarest bajnokságáért a Venus és Tricolor csapatai. A mérkőzés a Venus 1:0 arányú győzelmével végződött s így az országos bajnokság elődöntőjében Csernovitz bajnokával a Venus kerül össze, nem a Coltea, mint ahogy azt már a bukaresti központ kisorsolta. — Csütörtökön a másodosztályú bajnokság döntőjét vívták meg a Makkabi és Tricolor. Az eredmény 2:1 az utóbbi javára s így a Tricolor kerül be az elsőosztályba. A Makkabi néhány erdélyi játékosát — Froniu, Nagy — kivéve, nagyon gyenge játékerőt képvisel s veresége megérdemelt. Feljegyzésre méltó, hogy a Tricolor győzelmét kitűnő zsidó centerhalfjának köszönheti, aki átigazolás alatt áll a Makkabeához.

Maratoni futás a göteborgi kis olimpiáson. A göteborgi olimpiáson a maratoni futás 42 km. távon került legutóbb lebonyolításra, melyből a finn Mosmann került ki elsőnek 2 óra 40 p. 59.7 mp. idő alatt. Második Jansen svéd 2 óra 45 p. 0.3 mp. Harmadik Király Pál magyar (ESC). A verseny favoritja Kolehmainen hatodik helyre került 3 ó. 08 mp. 16 induló.

Bécs az idegen játékosok ellen. Az osztrák elsőosztályú csapatok az idegen játékosok beözönlése ellen a következőket határozták el: A külföldről jött minden játékos csak hat hónapi várakozási idő után játszhat. Egy bécsi elsőosztályú csapatban sem játszhat háromnál több külföldi játékos. Ezek a határozatok csak a bajnoki mérkőzésekre és a július 1-e után jelentkezett játékosokra vonatkoznak.

Szappangyárosok figyelmébe

I-a préselt harburgi

pálmamagolaj

kapható

Simon István fiainál, Szatmár

Ocassió árák!

Heller, Weisz & Molnár
cégnél Cluj, Cal. Reg. Ferdinand 6. sz.

Schroll siffonok 37 L-től
Mintásbatisztok 45 L-től

ruhavásznak, grenadinok,
epongek előrehaladott
idény miatt mélyen
leszállított ár-
ban!

Grünwald üvegcsiszoló és tükörgyár

Tükrök és butorüvegek minden méret és modell szerint készülnek.
Épületüvegezési vállalat — Ujrafoncsorozás — Finntükrök

Oradea-Mare

Strada Garlozy 16. szám

23 július 19.

Kolozsvárt: Magyar koronát, magyar koronát, angol, angol, angol,

márkát, koronát, nátt, sterlinget.

án: 30, London 898, 3425, Prága Berlin 8 3/4, 730—740, 30, török líra 05, francia frank 35 1/2, líra 870—220—230, dollár 0—21, osztrák 150—160.

Berlin 23 1/2—23, 2628—2628, 2—2455, Prága 6, Belgrad 605 Varsó 45—45, ett — Newyork 1706, 5125, Bukarest —

95. hivatalos árfo, lej 44—48, 490—570, olasz 95—515, szokol 80—1520, oszt. —9400, dollár —780.

SNYA, YU ÉS OTTARU N-SSÉGEK ETI RI ARBAN. ITTAT-

T

OTT-OTT HAZA

OZSVAR R 13.

T

engedmény!

an Cluj

ZTEK

★ elem a atokra! ★

Lusztig és Nussbächer
cukorkakülönlegességek állandó raktára
Cluj, C. Reg. Ferdinand 31

Telefon 2-14   Telefon 8-64

VADÁSZ & COMP.

vízvezeték-, csatornázás- és villamosvilágítás berendezési vállalat. Üzlet: Str. Universitatii (volt Egyetem-u.) 2
Műhely: Str. Baba Novac (volt Bethlen-utca) 11. szám alatt

Villamos vasalók, főzőedények, csillárok, Tungram-féle izzólámpák, mindennemű szerelési anyagok állandó nagy raktára.

Épületüvegezés, képkerepezés,
kávcházi, vendéglői, háztartási cikkek, demionok, táblaüveg, lámpaárak és porcellánedényekből legolcsóbb beszerzési forrás

Ausländer Rudolfnál
Cluj-Kolozsvár, Cal. R. Ferdinand (v. Ferenc J.-ut) 37. sz. alatt, az Urania palota mellett.

Engros! Endetail!

Csodáshatású gyógyfürdő

CSUZ RHEUMA KÖSZVÉNY.

ben szenvedők által gyógyulást találhatnak

ERDELYI PÖSTYÉN BEN!

BIZUSA-BÜDÖSPATAKA (Szolnokdöbökam) Vasúti mezején. Minden vonaton telepszékek, hordógyegek. Állandó orvosi felügyelet. Szálloda közvetlenül a fürdő mellett. A fürdotelepen naponta térszene

Teljes ellátás (rituális koszt) napi 120 lejtől feljebb
Felvilágosítást ad a „Rádío“ Cluj, Str. Regina Maria 34.

שאלמי   שאלמי

Szalámi

és mindennemű felvágottak a legolcsóbb napi árban állandóan frissen kaphatók

Lebovics szalámigyár
Cluj, Str. G. Barina (Malom-u.) 8. sz.
Árjegyzék és 10000 kívánatra ingyen

Az áruk vételkötelezettség nélkül megtekinthetők

PARISIEN ÁRUHÁZ
július havi árjegyzéke:

Rövidáru osztály:

1 matring fehér D. M. C.	5.-
1 karika kutyafejű cérna 400 jard	11.-
1 gombolyag Perle	8.-
1 gombolyag iskolá kötőpamut	7.-
1 matring Aida	28.-
1 gombolyag horgolócérna	11.-
1 pár női harisnya	28.-
1 pár női harisnya divatszínben	45.-
1 darab női ing	79.-
1 pár gyermekharisnya	12.-
1 darab divatöv	23.-
1 darab himzett zsebkendő	17.-
1 darab női alsósoknya	135.-
1 darab gyermekköntény	65.-
1 darab gyermek grenadinruha	110.-

Férfidivat osztály:

Férfi divating 2 gallérral I. minőségű	248.-
Férfi fehéring	195.-
Férfi apacsing	248.-
Férfi alsónadrág, hosszú	110.-
Férfi zsebkendő	12.-
Férfi lágygallér	16.-
Férfi zokni	17.50
Férfi szalmakalap	190.-
Férfi posztókalap	204.-
Férfi nadrágtartó	28.-
Férfi fürdődress	90.-
Férfi fürdőnadrág	35.-
Férfi floring és nadrág	164.-
Férfi nyakkendő	12.-

Komot tenniszcipők, szandálok a legolcsóbb árban kaphatók.

Üveg és porcellánosztály:

Vizespohár	3.50
„Dux“ patent befőttesüvegek teljesen felszerelve	20.-
Ugorkásüveg, literenkint	3.-
Befőttesüveg, literenkint	2.-
Csésze ajjal, jóminőségű	25.-
Duplaerős tányér	20.-
Duplaerős desszert	15.-
6 személyes ebédőkészlet	1357.-
6 személyes kávékészlet	480.-
6 személyes fekete kávékészlet	168.-

Mozsdókészletek, gyorsfőzők, vasalók stb. a legolcsóbb árban kaphatók.

Gyermekjáték osztály:

Gyerekkocsik, gyerekkocsik feltűnő olcsó árban. Ugyazintén bűvöndök és utazókisarak.

Mindenki saját érdekében bevásárlás előtt tekintse meg áruházunk árait!!

Az áruk vételkötelezettség nélkül megtekinthetők

ABBAZIA FÜRDŐSAISON

Ajánlható hotellek, szanatóriumok és penziók:

Palace Hotel, Nemes Kurhaus, Dr. Lakatos Hotel, Pension Quisisana, Villa Jeanette, Dr. Lakatos Hotel Bristol, Hotel Pension Breiner, Hotel Quarnero, Hotel Speranze, Hotel Savoy, Hotel Regina (Stefania), Pension Augusta, Hotel Pension Schweitzerhof, Pension Quita, Kurhaus Dr. Mahler

Pensióárak 25 lírától 45 líráig. — Elsőrangú ellátás. Felvilágosítást és prospektusokat ad Ferrai Mihály, Bánát-Iroda, Temesvár

Zsidó könyvsorozatok!

Tíz kötet 200 lej

Az „Uj Kelet“ könyvosztálya portómentesen küldi a pénz előzetes beküldése mellett a következő tíz zsidó szépirodalmi művet:

S. Alejchem: Leégett nemeselek, bolti ára	20.-
S. Alejchem: A 13. Robinsohn, bolti ára	20.-
Agnon: Es a megörbédit kiegyenesedik	40.-
Biró Lajos: Bazini zsidók	30.-
Bia Gorion: József és testvérei	25.-
Kabbalisták és csodatevők	24.-
M. Nordau: Doktor Kohn	25.-
M. Nordau: Mesék	22.-
M. Nordau: Az asszimiláció tragédiája	15.-
Ujvári Péter: A bosszuálló Isten	45.-

Hatvanhat lejt és a portó és csomagolás költségeit lakarítja meg, ha e tíz gyönyörű zsidó művet megrendeli.

Az „Uj Kelet“ könyvosztálya, Cluj

Ferencvölgyi üvegyár r.-l.

gyárt mindennemű fuvott, csiszolt árut, demychnokat, gyógyszeres üvegeket, vegyi ipari gyarak rézére szükséges mindennemű üvegeket.

Főraktár és vezérképviselet
Ösztreicher Tóbiás, Sain-Mare

Rézmeves, rézöntő és gépjavitó műhely
CLUJ, Széchenyi-tér 32.
KOROM J. 1465

Sósav   Kénsav

E c e t s a v

bőrgyártáshoz szükséges vegytermékek, Meister Lucius és Badische anilmek nagy tételben érkeztek

Kalmár Áruforgalmi R.-T.
fűszer-, festék- és gyarmatárkereskedés engros és detailosztályába Cluj, Str. R. Maria (Deák F.-u.) 42

Csütörtök, 1923

Férfi **konfekció szakmában** reprezentáló első erőt keres

Neuma ruhák

Írógépek és kellekban. Javít

Finkler

Irodab Köpenet Cluj, Ho

Aggag és Ve Gyárt: bőreny müttrágyát, zsirt, téglát és vizes bu

Villam építését ga **Zsign** elektrotechnika Cluj-Kolozsvár.

Ujonnán berendezéskereselóműhely. kereselések. Gyen berendezések.

Hamburg egyb

United Ame vca

Lazar Timisoar Bucuresti Csernovi

Ster Az ország

Gseosemök kekideális

Bőr!

Férfi konfekció-szakmában reprezentáló első erőt keres

Posztó-szakmából első erőt azonnali belépésre keres

Neumann M. utóda
ruhatelepe Brassó

Irógépek
1370

es kellékek állandóan nagy választékban. Javításokat legolcsóbban vállalok.

Finkler Antal
Cluj, P. Mihai Viteazul (v. Széchenyi-tér) 40. sz. Telefon 493.

Irodaberendezések

Kopenetz gépezemű asztalosműhelyben olcsón szerelhetők be

Cluj, Honvéd-utca 92

Ágyszővő és Vegyipari Rt. Szatmár

Gyárt: bőrenyvet, csontenyvet, csontziszt, mütrágyát, szappant, kocsikenőcsőt, gépszirt, téglát stb. **Vesz:** csontot, száraz és vizes buslást, nyers és olvasztott faggyut

Villamostelepek
építését garancia mellett vállalja:

Zsigmond János
elektrotechnikai vállalkozó és mérnöki irodája

Cluj-Kolozsvár, Str. Vlahuta (volt Bolyai-u.)

Ujjonnan berendezett modern nagy gépjavitó- és tekercselőműhely. Szakszerű javítások és átkereselek. Gyenge áramú és magas feszültségű berendezések. — Halózatok tervezése és építése

Hamburg-Amerika vonal

együttes szolgálat az

United American Lines Inc.-al
vezérigénysége

Lazar H. Lazarovitz
Timisoara: strada Mercy 2.
Bucuresti: Calea Grivitei 183.
Csernovitz: Rathausstrasse 9.

Concurs

Die unterfertigte orth. isr. Kultusgemeinde sucht für ihren Haupttempel per sofort einen vorzüglichen und tüchtigen בעל תפלה der auch ein anerkannter ש"ס היה sein muss. Bevorzugt werden solche die zugleich שוחטים sind. Gehalt laut Übereinkommen. — Zum Probavortrag werden nur berufene zugelassen.

Gesuche sammt Zeugnissbeschriften über Lebenslauf und Familienverhältnisse sind zu richten an Vorstand der orth. isr. Kultusgemeinde in Satu-Mare, Rumänien.

Telefon 51. **Ládagyár** Fióküzlet: Egeres

Mindennemű ládákat és fadóbozokat összeszegezett és szétszedett részekben megrendelésre azonnal készit és szállit a legolcsóbb napi áron 1361

Sajovics és Lebovits faterkedés és ládagyár
Cluj, Strada Cernauti (volt Kajántói-ut) 1 szám

10.000 zsák márványgolyó
érkezett 1358

Eisenstädter Fülöp és Tsa
cégnék Cluj, str. Regina Maria (Deák F.-u.) 13. Gummi labda, gyermekkocsi, nürnbergi és galanterie cikkek nagyban is állandóan kaphatók.

MALOM GÉPEK
és
malmászati cikkek:

Gépszijak, olajok, tovoite, tömítő anyagok, hevederek, serlegek, svájci selyemszittszövegek, Minimax-készülékek, minden néven nevezendő műszaki és elektrotechnikai cikket szállit azonnal kiváló minőségben

Technica R.-T. Tg.-Mures
Sörgöncim: Technica Telefon 3-36

Engros 1353 **Endetall**

Karlsbadi porcellán edények, tábla-üveg.

Mindenféle poharak, demyonok, palackok,

lámpaárak bármily mennyiségben legelőnyösebben

AUSLÄNDER LAJOSNÁL
CLUJ,
Piata M. Viteazul (Széchenyi-tér) 39, Telefon 954.

Legmodernebb kisautó, 1923 modell, négyülésses

Ego-Automobil

raktarra érkezett Emil Blagaboz, Cluj-Kolozsvár

WIENER MORGENZEITUNG
WIEN, II., TABORSTRASSE 1-3

naponta a cionista kongresszus alkalmával terjedelmes, összefüggő, jegyzőkönyvszerű

kongresszus-ujtságot

ad ki. Az ujság első száma augusztus hó 5-én jelenik meg

ünnepi tartalommal

a zsidóság vezérének cikkeivel, hozzászólásaival. A kongresszus-ujtságra előfizetést elfogad az „Uj Kelet“ kiadóhivatala. Előfizetési ára az összes kiadásokra negyven lej

Kabát és kosztüm legújabb divat szerinti készítését jótányosan vállalom a Kintzi-utca 2 sz. alá áthelyeztet női divatszalonomban. A n. é. közönség további szives partitogását kérem. 1418

Dávidovics Mór

Uj rövidáru üzlet! **Uj rövidáru üzlet!**

Husz év óta fennálló miderkészítő üzletemet rövid- és divatáruval kibővittem 1543

Rosenzweig E. párisi mellfűző műterme Cluj, str. Reg. Maria 6

Modern üvegesiszolda és tükönárugyár

PÉCHY ÉS TÁRSA !

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD), STR. SAGUNA (KAPUCINUS-U.) 20

Késziti a legszebb tüköröket és butor-üvegeket minden Ujrafoncsorozás méretben és mennyiségben! Kérjen árajámatot

Sternberg, Oradea-Mare (kishidő)
Az ország legnagyobb régiségkereskedése. ~ Vétel, eladás! ~ (Hivásra vidékre is utazik)

Göcsemők, kisgyermekideális ápolószere a Höfer-féle gyermek hintőpor és Höfer-félegyermek-crém!

Bőr! Olcsó bevásárlási forrás. Állandó nagy raktár blankbőrökben, brustblatt, ugymint barkás- és sima tehénbőrök, natur tehénbőrök, sima pitlingek, boxcali bel- és külföldi gyártmányokban, valamint az összes más anyagok nagyon olcsó árban kapható Klein Gerson utóda, Eibenschütz & Grün bőrkereskedésében, Timisoara, Cetate, Str. Eminescu (Zapolyag.) 4. **Bőr!**

IA
LISON

matörin-
urhaus,
Pension
ette, Dr.
l, Hotel
l Quar-
Hotel
(Stefa-
a, Hotel
of, Pen-
Mahler

Elsőrangú ellátás.
ad Ferrai Mihály,
ár

rozatok!

00 lej

portómentesen
mellett a követ-
ni művet:

olti ára ..	20.-
olti ára ..	20.-
esedik ..	40.-
.....	30.-
.....	25.-
.....	24.-
.....	25.-
.....	22.-
Hája ..	15.-
.....	45.-

csomagolás
gyönyörű zsidó

ztálya, Cluj

gyár r.-i.

csiszolt árut,
szerez üvege-
yarak részére
amü üvegeket.

erképviselet
s, Satu-Mare

zöntő
ihely
ér 32.

1485

Kénsav

ékek, Meister
elben érkeztek
ni R.-T.

edés engros és
Deák F.-u.) 42

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetéseket egyszeri közlési díja szavanként 2 lei. Vastagabb betűvel szedett szavak 3 lei. Legkisebb apróhirdetés díja - 10 szöveg - 20 lei. Teljes hirdetésre semminemű felvilágosítást nem adunk. A beérkező ajánlatok helyi hirdetésnek a kiadóhivatalban vehetők át, vicéket a kívánt címre továbbíttatnak. Erre a célra a hirdetési díjon kívül 2 lei 60 bani bélyegköltés fizetendő.

Butor! Legolcsóbb be-
vásárlási forrás. **Klein**
Izsák, Unió-u. 21. 1581

Nagy Matild ipar-
művész nő elvállalja tóra-
öltönyök, tórafüggönyök,
diványpárnák estélyi ru-
hák és estélyi cipőknek,
egyesületi zászlóknak, re-
tikülöknek **arannyal** v.
selyemmel való műhim-
zését és tervezését Str.
Tunarilor (Zápolya-u.)
17/a alatt. 5879

Név- jegyeket,

születési,
eljegyzési,
esküvői
kártyákat
és mindenféle
mulatsági
meghívókat
legszébb
kivitelben
készít a
Kadima-Nyomda
Cluj

**Kezdő irodai gyar-
nokot vagy gyakor-
nokot keresünk** Keren
Kajemeth le Israel (Zsidó
Nemzeti Alap) Erdély-
részi Irodája Cluj, Cal.
Reg. Ferd. 48. 5880

Elsőrangú faszenet na-
gyobb mennyiségben szállít
Termer Jakab tűzifa-
és széntermelő, Zalau.
5890

Jókarban levő írógé-
pet keresünk, lehetőleg
román klaviatúrával.
5891

Szakképzett bőrkeres-
kedősegéd, ki románul,
magyarul és németül be-
szél, a bőcsörvágást érti,
alkalmazást talál Herz
Henrik bőrkereskedésé-
ben, Petroseni. 5892

Üvegkereskedősegéd,
aki egyszerre mind jó üve-
göző és kepkerezető, ro-
mán és német nyelvisme-
rettel, azonnali belépésre
jelentkezzék Gál Béla
üvegüzletébe, Déván.
5895

Gép- és gyorsíró gé-
peket. Cím a kiadóban.
5898

Gyógy- növényeket

kőrishogarat és
anyarozsot vásárol a
"HERBA"
vállalat, Cluj, Strada
N. Iorga 2.
1562

Uj emeletes ház Med-
gyesen, alkalmas lakási
és gyári célokra, eladó.
Beköltözés azonnal lehet-
séges. Cím a kiadóban.
5904

Vallásos, középiskolát
végzett leányt elemista
leánykák oktatására ke-
resek. - Hirsch Lázár
M.-Gyéres, u. p. Mócs,
Kolozs megye. 5916

Eladó elköltözés miatt
járásbírói szék helyen
belterületen évtizedek óta
fennálló téglá- és cserép-
gyár, szikvizgyár, vala-
mint dohány- és sóáruházi,
italmérés ingedéllyel el-
látott vegyeskereskedés
lakóházzal, melléképüle-
tekkel, kertekkel és bel-
telki szántóföldekkel
együtt. Löw E. Frigyes,
Kraszna, Szilágy. 3915

Két jobb leány üzletbe
ajánkozik. Cím Papp-u.
56. szám. 5912

Egy gyapjufésülő gép
eladó. - Lebeda Cluj,
Nagyszamos-utca 14.
5918

Röfös, kötött, rövid-
árúknak jártas, komoly
szakember állást keres
azonnali belépésre. Cime-
ket a Rádióba Cluj, Deák
Ferenc-u. 34. kérek.
5917

KEPESE ELEK orvosi kötszerész Oradea-Mare

Női és férfi övszerak nagy raktára
SAS-PASSAGE - SAJÁT KÉSZÍTÉSŰ SÉRVKÖTŐK, HASKÖTŐK, MŰLÁBAK

A kolozsvári CZELL-Sörgyár

gyártmányai

Hercules diplomaláta tápsör különlegesség

és a világos

Monostor sör

utolérhetetlen minőségük miatt
vezető márkának bizonyultak

1423

Mindenütt kaphatók!

Mindenütt kaphatók!

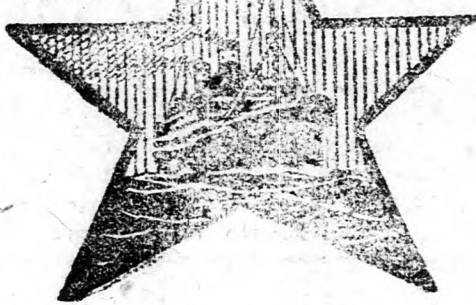
Kötött, szövött és norinbergi áruk nagy-keres-
kedése Oradea-Mare-Nagyvárad, Nagypiac-tér

1352

Schönberger, Spitz & Co.

CHARGEURS ★REUNIS★

ARGEN- BRA-
TINIA ZILIA

Légnagyobb francia

Délamerikai vonal

Vezérképviselőt Nagyrománia részére

ADOLF SALOMON FIA

Bucuresti, Str. Paris 14

Hajóra szállás:

Hamburg, Havre és Bordeaux-ban

Kitűnő kiszolgálás, nagy kényelem, elsőrangú ellátás,
gyors utazás, külön kajutok. 1542

S. Eisenstadter

Cluj, Calea Victoriei 2

Szőrmeárúház

Sportkabátok
és bundákban
nagy választék

Nem tartozszo ossze egy hirtovas puzenul!

ZSERKESZTŐSÉ
HIVATAL ÉS
Cluj, Kolozsvár
L. Pop (Brassay

Telefon: Szer
és kiadóhivatal
Zs. N. Sz.

A kéziratok ki-
szerkesztőségén-
zendők. Kézirat
adunk vi

Cluj-Kolozsv

Kia

A fekete
házában, a
viaskodtak a
életet csilolt
malattól nape-
kohók tüzes s
hogy azután
lögépek, moza
formálódjanak
piacán megáll
A távirópózná
híreket, hogy
teremtő élet.
Krupp-műve
megszüntette
huszonhét ezer
Kár volna idő
ki okozta azt,
hatalmas koh
német munkás
kásgyerek ke
idézte-e elő a
német passzív
feszülő karok
Nehéz volna
tak padján az
imperializmus
bele nem-nyug
nem kevésbé,
Ruhr-vidékről
delmet az össze
csak az összes
jóvá. Ma már
alakulatról van
vergődő és do
kálváriájáról a
festette a tragi
déseket még ne

Mi a ma
végtelenbe ny
lábalt-e Európa
ban még változ
zék, amelyet B
vágja a gordius
megoldás felé
natban elveszte
és eggyel szap
óriási számát.
a tartalma a fo
önállóan és kül
ügyét szanálni,
felé. Ma kellett
Berlinben, de l
szinű, hogy az
Ezalatt is így
mindenesetre k
békegalamb o
Párisba, tegnap
rezidenciáját.
nagyon csalódo
zott a cseh kül
désre jutott, ho
len a megértés
ország között.

Amig így
labdajáték Nem
intenzívebben
Csak nemrég k
légi flotta óriás
jelentí be, hogy
is, fegyverkezni
Ruhr-politika
tönkretételével